

Naszályi Emil Isten kezében

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

P. Dr. Naszályi Emil O. Cist.
Isten kezében

Gondolatok a vasárnapi vesperásról

Szerkesztette:
Arató László

Grafika:
Soror Veronika O. Cist., Érd

A zsoltárok számozását és fordítását a Szent István Társulat Bibliájából (Budapest, 1973.) vettük át.

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv 1997-ban jelent meg a Márton Áron Kiadó gondozásában, az ISBN 963 9011 33 9 azonosítóval. Az elektronikus változat Arató László, a Márton Áron Kiadó igazgatójának engedélyével készült. A könyvet lekipásztorni célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más szerzői jog a Márton Áron Kiadó tulajdonában van.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Előszó.....	4
Bevezetés	5
Pogány lélek – keresztény lélek.....	8
Az első keresztény szó	10
Krisztus: Uram, Királyom.....	12
Krisztus: lelkem papja.....	15
Krisztus: a történelem bírása	18
Hálát zeng a lelkem.....	21
Isten a teremtett világban	24
Istenben boldog az ember	27
Istenben jó az ember	30
Isten nélkül keserű az élet	32
Istent magasztaló emberélet.....	34
A magasságos Isten.....	37
Szegény, küzdő ember	40
Istenben rejtőzködünk	44
Istenben élünk	46
A szerzőről.....	49

Előszó

Amikor imádkozom a zsolozsmát, a zsolozsma egy részét, azt mondom ki, hogy szeretem az Istent, de azt is, hogy fáradt és szótlán a lelkem; hogy boldog vagyok, de azt is, hogy teher az élet; könyörgök és magasztalok, hódolok és panaszkodom; meglátom a fölséges Istent és megértem a magam törpe szegénységét...

Semmi rendkívüli nincs benne, semmi különös, csak az, ami mindennap betölti a lelkemet. Nem döbbenek rá ritkán hallott igazságokra, hanem belemerülök életem fel- és leszálló hullámaiba... Nem lesz életem külső valóságaiban más, mint eddig: hullámhegy és hullámvölgy, és mégis más lesz mélységes értelemben, mert hullámhegyen és hullámvölgyben, örömben és bánatban, bűnben és erényben *Isten kezében pihen az életem!*

A vasárnapi vesperae zoltárait imádkozva is megszólal lelkem minden húrja, megcsendül szívem minden érzése; kérdések és feleletek, problémák és megoldások, emberélet és világtörténelem, kicsiny élet és fölséges emberi hivatás, röviden: minden, ami bennem él, ami körülvesz, előtűnik, választ kap Istentől és bennem boldogsággá válik.

Bevezetés

Liturgikus lelkiség

Olyan csodálatos, amikor egy lélek keresni kezdi Istent! Csodálatos, mert az ember lelkét annyi minden másfelé vezetné...

Mégis, mi az, ami megindítja lelkünket és elvezeti Istenhez? Talán az a belénk oltott szomjúság, ami az ember lelkében örökké ég és találni akar valamit vagy valakit, ami vagy Aki nemcsak egy napra, nemcsak egy emberéletre, hanem egy örökkévalóságra is eloltja ezt a szomjúságot. Szeretnénk Valakire ránézni és tekintetéből sokat meríteni, hogy élni tudjunk, szeretnénk csak egyszer is kielégíteni a szívünkben égő szeretetvágyat.

Bevezetőül egy gondolatot szeretnék idézni, hogy jobban megértsük a liturgikus lelkiséget. Szent X. Pius pápa mondotta: „*Újítsatok meg mindent Krisztusban.*” Ugyancsak az ő gondolata, hogy a liturgia és a benne való részvétel *az igazi keresztény szellem első és nélkülözhetetlen forrása.*

Igen sokszor hangzik fel lelkünkben könyörgés, és mégsem tudunk igazán az Egyházzal imádkozni. Istent dicsérjük mi is, de nem tudjuk megérteni, hogy az gyermekgügyögés lesz csak, ha nem olvad egybe *Krisztus imádságával*, azzal a himnusszal, amelyet Krisztus zeng az Egyházban most is, ma is és mindörökké.

Mi hát a liturgia? – Mondhatnánk: mindaz, ami a nyilvános istentisztelet része. De találóbb, amit egy francia bencés hittudós, F. Cabrol mondott: „*A liturgia az a művészet vagy tudomány, amely megtanít megismerni, szeretni és gyakorolni azokat a szertartásokat és imádságokat, amelyek együttesen az Egyház nyilvános és hivatalos istentiszteletét alkotják.*”

Talán még mindig elvont dolog, hogy mi is a liturgia. Nézzük meg más oldalról is. Mi a gyökere? – Az emberlélek egy vonása, a vallásosság erénye, és ez nem más, mint *szívünk Isten felé induló készsége*, hogy Vele minket *összekössön*. Valóban összeköt Vele benső tényeinkben, imádságainkban, a csendben. Összeköt az Egyház imádságaiban, amikor hangosan imádkozunk, énekelünk, dicsérjük az Istent. Innen fakad a liturgia.

Van azonban egy másik forrás is: *Krisztus*, Aki elindított egy hatalmas áramot, hogy a lelkeket széppé, gazdaggá tegye. Mindkét tényező örök erő. Ha elszakadnak a lelkek a liturgiától, az azért történik, mert életük szakad el Krisztustól. Ha lélekújulást keresünk, csak úgy találhatjuk meg, ha közeledünk Hozzá.

De próbáljuk megérteni, hogy a liturgia nem csupán formavilág, nemcsak fölállás, letérdelés, meghajlás, hangosan kimondott szó, ének. (Ha *csak* ezt nézzük, forma.) Fölállásaink, meghajlásaink előtt áll Valaki (Isten!), és így mindez már nemcsak egyszerű külső tevékenység. Szent dologgá válik, amit örökké lehetne folytatni.

Talán kezdjük érteni, hogy bár a liturgia igen egyszerű forma, mégis olyan, ami örökké úgy maradhatna. Amikor kimondom Krisztus nevét és fejet hajtok, amikor letérdelek az Oltáriszentség előtt, olyat teszek, amit ha mindig tennék, boldog lennék. Forma, de tartalma van, és tartalma néhány igazság. Bizonyos igazságok kiemelése, a lélek valóságos életének jobb megértése. Erőforrás.

Ilyen igazságok:

1.) Mindennek végső célja *a Szentháromság* dicsőítése és imádása. Ezt minden keresztény vallja, de igazán csak a liturgikus lélek valósítja meg. A keresztény lélek kimondja: Istenért vagyunk, de valóságosan Isten előtt térdelni csak a liturgikus lélek tud. A Szentháromságot magasztaló liturgikus lélek nemcsak mondja: hiszem, hogy életem azért van, hanem v a n és él, és létével magasztalja az Istent.

2.) Másik gondolati tartalma a formának *Krisztus*, a Megváltó, a Közvetítő Isten és ember között. Ha rátalálunk arra a kézre, amely az egész emberiség kezét megfogta és vezetni akarta az embert, akkor leszünk liturgikus lelkek.

3.) A harmadik igazság az *Egyház*, amelynek templomaiba járunk, szolgálait köszöntjük, amely nekünk szentségeket ad, és az édesanyánk. Ki érti meg, hogy az Egyház életet ad, és úgy táplál, mint egy édesanya? Csak a liturgikus lélek érzi és érti meg, hogy éltető táplálékot a lelke másutt nem kap, csak az Egyházban. Tertullianusnak van egy híres mondása: „Ecclesia ab apostolis, apostoli a Christo, Christus a Deo”... Az Egyház az apostoloktól, az apostolok Krisztustól, Krisztus az Istentől.

A liturgikus lélek alapvető vonása, hogy csendes, harmonikus. *Nyugodt* akkor is, ha egy világ bomladozik körülötte, akkor is, ha keserűség, baj tépi. Talán azt lehetne mondani, hogy olyan ez a lélek, mint egy szép nyári éjszaka: fölséges titkokat rejt a csillagos ég, mégis csendes, harmonikus. Ha földi nagyságokra nézünk, sokszor megrettenünk; amikor az égboltra tekintünk, nyugalom, boldogság tölti el szívünket.

Az ember lelke márványtömb – mondják sokszor –, ki kell faragnunk belőle azt a szobrot, ami benne rejlik. Az emberlélek inkább egy érzékeny lemez, amit kiteszünk a csillagos ég alá, hogy lassan kirajzolódjék rajta a csillagos ég, tükrözze az ég képét. Érzékeny lemez, amit odaállítok Isten elé, hogy Őt mutassa. Fényképfelvétel bennem Istenről. Készséges lélekkel az Ūristen elé állok, és Őt nézve egyre több mutatkozik meg bennem az Isten képéből. Ezért megyek szentmisére – talán mindennap –, ezért veszek részt a zsolozsmán... s a lelkem lemezére lassan kirajzolódnak Isten körvonalai. Talán kezdjük megérteni, hogy *a liturgikus lelkület Istent alakítja ki bennünk*.

Minden más lelkiesség faragja, kalapálja, vési a lelket, hogy legyen belőle valami. Ha csak mi magunk munkáljuk a lelket, nem lesz az más, mint emberképmás. Ha azonban csendben az Ūristen elé állunk, akkor a lelkünk szinte magába szívja a fölséges képet, és lassan ragyogni kezd bennünk az Isten képmása, élni kezd bennünk az Isten.

Az így kialakuló egyéniség természetessé, könnyeddé tud tenni mindent, magától értetődő lesz mindaz, amit tesz. A liturgia nemcsak a templomban lesz természetes, de segít megérteni titkokat, tud meglátni – még a kísértésben is – rejtett örömeket. Ha a liturgikus lélek bünt követ el, lelke összetörtségében is meglátja Isten felé hajló vágyát, és megtalálja az Istenhez vezető utat, nem zúzódik össze. Élete csodálatos, egységes élet.

Amikor az apostolok kezdték érezni, hogy a szeretetszolgálat nagyon lefoglalja őket, segítőkét választottak; azt mondták: mi az imádságnak és az igehirdetésnek élünk. Nem azt mondták, hogy lesz munkájuk és imádkoznak i s . (ApCsel 6) – Mi dolgozunk és mellette imádkozunk i s . Van munkánk és van lelki életünk is. Keresünk lelki életet és mellette felebaráti szeretetet. A szabad időnkben keresünk lelki életet, munkánkat, egész életünket irányító lelki életet azonban nem keresünk. Monizmus kellene belénk: a személyes megszentelődés és a hivatásbeli munka egybeolvadása. Egység kellene belénk, ami egész életünket irányítja.

A kolostori életet át- meg átszövi a liturgia. Ez valamilyen módon a mi életünkben is megvalósulhat. Az élet vázába beáll a munka, s lelki életünk majd irányítja munkánkat. Nem lesz két életünk, hanem csak egy. Nem keresünk önmegtagadást, aszkézist munkánk *mellett*, de aszkézisünk a munkánkban fog élni. Nem keresünk a felebaráti szeretettől független lelki életet, hanem attól áthatott mindennapokat. Nem keresünk szabad időnkre lelki életet, hanem munkánkat állandóan irányító, alakító lelki életet. Csodálatosan boldoggá válik ez az élet, mely Krisztus kezének megfogása és belesimulás az Egyházba.

Boldog Suso Henrik mondta: „*Akinek bensősége külsőségekben is valóság lesz, annak mélyebb a bensősége, mint annak, akinek bensősége csak bensőség marad.*” – Az igazi bensőség sohasem csupán bensőség, erre vezet rá minket a liturgia. Amikor liturgikus szertartáson veszünk részt, bensőségünk nem maradhat csak bensőség. Amikor bensőségünk

a munkában, a tanulásban, felebarátunk szolgálatában szólal meg, akkor válunk igazán bensőséges lélekké. Mert nem bensőséges lélek az, amelyik imádkozik, de cselekedetei kifelé hidegek, szeretetlenek. Nem bensőséges lélek az, amelyiknek külső cselekedeteiben valamiképpen nincs imádság. Ha nem látszik a bensőség egy kézmozdulatban, szempillantásban, magatartásban, akkor a bensőség elveszett.

Eljutottunk oda, hogy *a liturgia valóságos életünkbe belépő imádság.*

Még csak azt szeretném hozzáfűzni, hogyha egy világi ember imádkozza a zsoltosmát, az éppen olyan értékes, amilyen értékes a pap vagy a szerzetes számára. Mondjuk hát buzgón valamennyien, nagy szeretettel!

Pogány lélek – keresztény lélek

Ez a különös cím: „Pogány lélek – keresztény lélek” csodálatosan áll elem abban a jelentéktelennek tűnő mozzanatban, *ahogy* belépünk a templomba és odaállunk az Úr elé.

Belépünk a templomba... oda, ahol személyesen van jelen az Isten... Odaállunk Eléje és hallgatunk. Nem kezdünk el mindjárt imádkozni, először csendben vagyunk.

Szerzetesközösségben, amikor csengetnek a zsolozsma kezdete előtt, mindenki siet a templomba, kápolnába és csendben várja, hogy elkezdhesse az imádság szavait. Készülünk, hogy méltó módon tudjunk imádkozni. Mintha valaki felöltöztetne azalatt bennünket: *csendruhát* kapunk. Várunk, mint amikor valaki érkezik.

A kórus vezetője jelt ad, föláll mindenki. Még mindig várunk. Csendben elimádkozzuk a Miatyánkot és az Üdvözlégy Máriát. Ez valójában nem más, mint *a lélek fölállása*, hogy tisztelettel fogadhassa a közeledő Urat. Ez a fölállás a lehető legegyszerűbb szimbólum: az Istennel beszélni készülő lélek szimbóluma, de mennyi minden rejlik benne!

Benne van ebben a pogány és a keresztény lélek alapvető különbsége. Hogyan? Hiszen úgy látszik, semmi különbség sincs a két lélek között – különösen, ha komoly az a pogány lélek. – Pogány lélek az, aki nem törődik Istennel, akire nem hat Isten szava, akinek nem fontos, hogy meglássa Istent. Lehet, hogy megkeresztelt lélek, de őt nem érdekli Isten. A legtöbb pogány lélek – sajnos – közöttünk, megkereszteltek között van. Talán éppen olyan becsületesen, hűségesen végzi a munkáját; mint a keresztény lélek. Lehet egészen jó, szerető szívű, finom érzésű, szeretetreméltó, hálás, ragaszkodó.

Akkor hát mi a különbség a keresztény és a pogány lélek között? A zsolozsma előtti csendben és a tiszteletteljes fölállásban mutatkozik meg a két lélek nagy ellentéte: *a keresztény lélek lát és hall*, a pogány lélek nem lát és nem hall.

Az Istennel nem törődő ember számára a zsolozsma előtti csend semmit sem jelent. Mint egy múzeumban, úgy van csendben a templomban. Némán vár. Talán ő is föláll, de csak azért, mert a többiek is ezt teszik. Nem tudja, miért kell fölállni, nem várja Azt, Akiért fölállunk. Egészen reális. Nem látja azt, ami a falak, kövek mögött van. – Hát van a dolgok mögött valami más is? Igen! A pogány lélek is elismeri az emberi szó, az emberi hang mögött a szépséget, de nem látja azt, ami Istentől származik. A keresztény lélek számára egészen más, amit Goethe mond: „Minden mulandó dolog szimbólum”. És mennyi mindent veszünk észre ezekben a szimbólumokban! A pogány lélek csak a valóságot látja meg. Talán már kezdjük érteni a különbséget. Számunkra az élet nemcsak valóság, hanem egy másik élet szimbóluma. Szépen fejezi ezt ki Pascal: „Minden dolog misztériumot rejt. Minden dolog fátyol, amely Istent takarja el. A kereszténynek mindenben meg kellene Őt látnia”. És egyre mélyebben hatolunk a pogány vakságba: azt végképp nem látja, hogy *minden valóság fátyol, ami Istent rejt*: a természet, a csillagos ég, de még a bűnös ember is. A keresztény léleknek még benne is meg kell látnia az Istent.

Hogyan hallaná meg a pogány lélek, hogy amikor a zsolozsmát mondjuk, az nemcsak szóhalmoz, hanem sokkal több; hogy a csendben csodás titok rejtőzik: az Isten közeledik az emberhez. Hogyan látná meg, hogy az ember fölállásának értelme van, mert *Valaki előtt* áll. Nem érti meg, hogy „sokkal jobban oda vagyunk kötözve a láthatatlanhoz, mint a láthatóhoz” (Novalis).

A keresztény lélek lát és hall. Ha kilépünk a liturgia világából és szétnézünk a hétköznapi világban, akkor beszélni kezd a hétköznapi: a sok megoldásra váró feladat, mindaz, amit meg akarok tenni. Terheink súlyosak. A pogány lélek is látja, érzi, és amíg bírja, talán hordozza is a terhet. A keresztény is érzi a terhet súlyát, de a keresztthordozó Krisztusra tekintve könnyebben viszi a terhet. A pogány hallja a parancsot és végrehajtja. A

keresztény lélek nemcsak a parancsot hallja, hanem a kereszten érte meghaló Krisztus szavát is, és jobban tudja hordozni a terhet. – Ez a látás és hallás egy másik, természetfölötti világba vezet minket. Ez az értelme a zsolozsma előtti csendnek.

A keresztény lelket *a kegyelem* teszi látóvá és hallóvá. – Amikor az első emberpár elkövette a bűnt, olyan szakadék támadt lelkük és az Isten között, amit ember nem tud áthidalni. A pogány lélek a szakadék előtt áll, de átmenni nem tud. Aki nem hívja, szólítgatja az Istent, az a túlsó parton marad. Az ószövetségi ember lelke nem volt pogány, imádkozott és zokogott a szakadék partján, de átkelni nem tudott. A kegyelem úgy temette be ezt a szakadékot, mintha földet hordott volna oda, s az Istent kereső lélek már úgy szalad át rajta, mintha Isten karjába futna.

Milyen szegény az a pogány lélek, amelyiknek eszébe se jut, hogy átmenjen, mert nem veszi észre, hogy ki várja a túlsó parton. – Ha én sem érezném, hogy ki vár odaát, akkor ne féljek kimondani azt, hogy pogány vagyok. Ha nem látok, nem hallok és nem érzek, akkor pogány lélek vagyok. Legalább vágyakoznom kellene, hogy lássak, sírnom kellene, hogy halljak... Istenem, miért nem látok, miért nem hallok én?

Szegény pogány lélek! Pedig előtte is ott pompázik az Isten csodálatos világa: a csillagos égbolt, a hegyek koszorúja, a tengerek végtelensége – minden, amit szépnek, főségesnek mondunk... Az ő szeme is ráfeledkezhet a mélységekre, de ő nem tud igazán csendben maradni, nem látja a zsolozsma előtti csendes fölállás értelmét és szegény marad. A *keresztény lélek pedig részesedik Isten gazdagságában*. Megérti, hogy az Úristen nemcsak azt akarja adni, hogy legyen éneklő madár, virágzó ág, hanem saját szépségéből is adni akart az embernek. És itt van a keresztény lélek gazdagsága... az Isten szépsége benne vesz szállást. Amikor az imádságra készülök, lassan megérezem, hogy *Isten kezében vagyok*. Az oltárt Krisztusnak látom, az imádkozó közösséget Krisztus tagjainak, és amikor az orgona zúgni kezd, nem az orgonát hallok, hanem az örök éneket, amit az Istennek zengünk. Milyen gazdag ez a lélek!

Ha szétnézünk a világban, zavart és értelmetlenséget látunk, azt tapasztaljuk, hogy a szeretetlenség mozgatja a világot. Csodálom, hogy a becsületes és gondolkodó pogány lélek nem lesz öngyilkos! Mert ha csak ezt látja, nincs értelme az életnek.

A kegyelem állapotában élő ember nem veszi észre mindezt? Dehogynem! Talán ő sem lát értelmet a világ történéseiben, talán összezúzódik az ő élete is. Egy azonban bizonyos: a keresztény lélek *Istent látja a dolgok mögött*.

Az egyedüli megoldás minden keserű és zavaros korszakban csak az Isten! Ma is. Meg kell éreznünk azt a gazdagságot, hogy nekünk van Istenünk. Föl kell fognunk, hogy – ha látszólag a szeretetlenség uralkodik is – *a világba belépett az Isten, és ott él az Egyházban*, a hívekben, és *ezt* a világot a szeretet irányítja, még ha nem is mindig érzem így. A szeretetlenség minden támadása felé odatarthatom az Úristent. Egyszerűen, csendben – a zsolozsma előtti csendben – imádkozó lelkem mélyéből kiemelem kicsi pajzsomat (azért kicsi, mert az én lelkem kicsi), ez megvéd mindentől.

Még egy alapvető különbséget látok a pogány és a keresztény lélek között: a keresztény lélek csendes, a pogány zajos. A pogány is tud csendben maradni, mégis azt mondom: nem igazán tud. Mert Isten csendje nem az, hogy nem szólok egy szót sem, hanem az, hogy bennem *harmónia, rend van*, hogy nincs bennem zűrzavar. A pogány lélekben ütközik a maga jóakarata és a világ értelmetlensége; mindaz, aminek nem látja okát, értelmét, célját. Ütközik és ezért zajos a lélek. Ezer kérdést lát, amire nem talál megoldást. A keresztény lélek soha sincs magában, mindig beszélhet Istennel, de ez azért nagy csend.

Töltsön el ujjongás ebben a zsolozsma előtti csendben, érezzem meg, mit jelent az, hogy a lelkem megszólalhat és Istennel beszélhet!

Az első keresztény szó

*Deus, in adiutorium meum intende...
(Isten, figyelj segítségemre...)*

Előzőleg elméltünk a lélek mélyén élő csendről. Ez azt jelenti, hogy képesek vagyunk észrevenni, meg tudunk hallani olyan valóságokat, amelyeket a hitetlenek nem. Ez azt is jelenti, hogy mérhetetlenül gazdagok vagyunk. Csendes lelkünk valósággá teszi azt a gondolatot, amit Flaubert így fogalmazott meg: „Hiszem, hogy ha valaki mindig az égre néz, a végén szárnya nő.” Ha bele tudunk simulni a Teremtő kezébe, akkor csodás titkok nyílnak ki előttünk. Isten kezében megpihenni: ez a keresztény élet gyökere, lényege. Istennel együtt, Istenben élni: ez a keresztény élet.

A zsolozsmában a csendes imádság után felhangzik az első fohász: ***Deus, in adiutorium meum intende... Isten, figyelj segítségemre...***

Újra meg újra gondoljuk át, mit is jelent ez a sóvárgó felszólítás. Egyszer majd igazán megértjük.

Deus... Isten... Ez az első szó. Talán csak egy gondolat, amint sokak számára csak fogalom, gondolat és semmi más. Kimondják a szót, de nem érzik, hogy *Valakit* megérintenek, megszólítanak a szóval. Hogy jól megértsük ezt az első szót, amit a zsolozsmázó kimond, gondolatban járjuk be a világot.

Isten... Menjünk el falvakba, városokba, figyeljünk egy gyermekre, aki kimondja a szót: Istenem... Mennyi melegség, szeretet van a hangjában. Ha elesik, sírva mondja. Így mondja a zsolozsmázó is: *Deus... az Egyház szava Istenhez sír fel.* – Hallom a szót egy fiatal ajkán, aki először találkozik az élet nehézségeivel, aki először érzi meg, hogy van szenvedés, vagy éppen nem találja az ösvényt, és kimondja: Istenem... Megyek tovább és meghallom a szót egy bűnös ajkán. Amikor úgy érzi, hogy minden hiába, rajta már semmi sem segít, felzokog lelkéből a segélykiáltás: Istenem! – Halljuk nagyvárosban, kunyhóban, palotában, bérházban, mindenütt: *Deus... Istenem...* és mindig mást mond ez az egyetlen szó.

A zsolozsma arra ébreszt rá minket, hogy *Isten kezében pihen az emberélet.* Meg kell tanulnunk kimondani ezt a szót egyszerűen, szépen. A pogány lélek áldozatot bemutatni talán tud, de azt, hogy Isten, figyelj segítségemre, nem tudja igazán kimondani. Csak az tudja, aki érzi is, hogy Isten kezében nyugszik az élete.

Egy nagy középkori szent egyszer egy egész éjszakán át csak ezt a szót ismételtette: Isten... Isten... és semmi mást nem mondott. És ekkor – egy élet imádsága után – úgy érezte, először talált rá igazán az Istenre.

Amikor *közösen* imádkozunk, feltámadhat bennem a gondolat: Hát nem sokkal szebben tudnék imádkozni egyedül, ha odaborulnék Isten elé az Oltáriszentségben és szívem minden érzelmét kiönteném?! (Természetesen ennek is megvan a maga ideje!) Válaszként jusson eszünkbe az ószövetségi Naamán esete, aki elindult Szíria királyának levelével Izrael királyához. (2Kir 5,1-14) A levélben ez állt: „Ezzel a levéllel egyszersmind szolgálmat, Naamánt is elküldöm hozzád, szabadítsd meg leprájától.” Amikor Izrael királya elolvasta a levelet, megszaggatta ruháját és felkiáltott:

– Hát Isten vagyok én, hogy halált vagy életet tudjak osztogatni? Miért küldte hát ide ezt az embert, hogy szabadítsam meg leprájától? Világosan láthatjátok, csak ürügyet keres, hogy belém köthessen.

Amikor Elizeus meghallotta, hogy a király megszaggatta ruháját, elküldött hozzá s ezt üzenté neki: „Miért szaggattad meg ruhádat? Küldd el hozzám, aztán megtudja, hogy van

próféta Izraelben.” Naamán tehát elment lovastul, kocsistul, és megállt Elizeus házának ajtaja előtt.

Mi is segítséget kérünk, mert sok értelemben mi is „leprások vagyunk”. Bár rejlik bennünk sok érték: tudás, erő, csodát tenni nem tudunk, a magunk lelkét átalakítani nem tudjuk soha. Hiába minden kiválóság, ha az Úr nem nyúl a lelkembe, soha nem lesz abból a lélekből más. És mi is megyünk, mint Naamán, segítséget kérni.

Azt üzeni a próféta Naamánnak egyik emberével: „Menj, fürödj meg hétszer a Jordánban, és fölépül a tested, tiszta leszel!” Naamán nem ezt a választ várta. Indulatosan mondja:

– Hát nem különbek Damaszkusz folyói... Izrael minden vizénél? Miért ne fürödhetnék hát meg azokban, hogy megtisztuljak?

Így vagyunk mi is. Azt gondoljuk: Hát nem lenne szebb, értékesebb az én lelkem saját gondolata annál, mint amit az Egyház az ajkunkra ad?! Lelkünkben talán csodás, szép szavak élnek, és sokszor olyan jelentéktelennek látszanak az Egyház szavai. Sokszor olyan egyszerű, amit az Egyház ajkamra ad, pedig szívem olyan finom, választékos tudna lenni... Elfelejtjük, hogy a jászol is és a Golgotán a kereszt is nyers fából volt... hogy a keresztény valóságok sokszor nagyon kemények, nyersek. Mi pedig keressük azt, ami finom, ami különleges, ami hangulatos, és nem tudjuk megérteni, hogy az élet kemény, nem tűr puhaságot, lágyaságot.

A szíriai Naamán hétszer alámerült a Jordánban és meggyógyult. Én is beleméremülök az imádkozó Egyházba, segítséget kérek: *Deus, in adiutorium meum intende... Isten, figyelj segítségemre...* Nézz rám, Uram... és kapok segítséget.

Sokszor hangzik a szívem mélyén: Uram, fordulj felém, simogasd meg jóságoddal a lelkemet. Nagyon vágyom arra, hogy valaki törődjön velem. Nézz a lelkembe, Uram, mert én nem látok abban semmit, ami érték, ami szép lenne. Hányszor, de hányszor, amikor kedvetlen vagyok, amikor a dolgaim, a körülményeim olyan keserűek, azt érzem, hogy nem vagyok méltó az életre. Uram, ér az én életem még valamit?

Isten kezére hajtom a fejem, és ebben a fohászban: „Uram, figyelj segítségemre” nemcsak három-négy szót mondok ki, hanem szívem minden érzését. Talán nyomorúságban, bánatban, vágyódásban vagy örömben, talán Istenre rátalálva, de legyen mindig a szívem szava ez a fohász, mert az én lelkem gyenge, nem talál orvost, nem tudja magát meggyógyítani.

Elimádkozom a vesperae-t. A föld másik felén talán éppen a matutinumot, a laudest, a tertiát vagy a sextát mondják... Valahol mindig zeng ez a szó: Deus... Istenem... Keresem, hogy mit jelent, igyekszem megérteni és kimondom én is: *Figyelj rám, Uram, segíts.* Szeretnék mindig Veled maradni. Most, most segíts...

Krisztus: Uram, Királyom

*Dixit Dominus Domino meo
(Azt mondta az Úr az én Uramnak)*

Első megfontolásunkban keresztény mivoltunk gazdagságát néztük, és talán feltámadt lelkünkben az öröm: milyen jó, hogy keresztény vagyok. Talán meg is köszöntük az Úristennek.

Második elmélkedésünkben megszólalt lelkünk könyörgése: Isten, figyelj segítségemre... És most megindul a zsoltárok árja. Valahol az Egyház szívében felhangzik az első zsoltárvers, felel rá a második, a tizedik, a századik... országok, világtájak éneklük a zsoltárokat.

A vesperás azzal a 110. zsoltárral kezdődik, amelyről Szent Ágoston – amikor magyarázni kezdi – azt mondja: szóban kevés, de gondolatban súlyos. Majd a maga őszinte lelkével hozzáfűzi: „Bárcsak adna az Úristen nekem segítséget, hogy tudjam magyarázni.” A zsoltár csodálatosan szép isteni sugallat, Isten előrevetített nagy gondolata: **Dixit Dominus Domino meo... Azt mondta az Úr az én Uramnak...** Gondoljuk át most a zsoltár első részét:

Azt mondta az Úr az én Uramnak:

*„Ülj jobbmra, és minden ellenségedet
lábad elé teszem zsámolyul!”*

*Az Úr kinyújtja hatalmas jogarod Sionból:
uralkodj ellenségeid közepette!*

*Születésed óta tiéd a királyi méltóság a szent hegyen,
anyád méhétől kezdve, ifjúságod hajnala óta.*

Szent Ágoston e sorokat így magyarázza: „Szólt az Úr az én Uramhoz... Itt csak Krisztusról lehet szó. Ha az Evangéliumban hiszek, másról nem lehet szó. Az Úr megkérdezi a farizeusokat: kinek a fia a Messiás? – azok felelnek: Dávidé. Erre mondja nekik: Míképpen hívhatja tehát Őt Dávid Urának, mikor így szólott: azt mondta az Úr az én Uramnak, ülj az én jobbmra, míg ellenségeidet lábaid zsámolyává teszem. Ha tehát őt Dávid urának vallja, hogyan lehet annak fia? – és senki sem tudott neki egy szót sem felelni.”

Erre a farizeusok elhallgattak, mi azonban nem némulunk el, most kezd a lelkünk megszólalni. Krisztusról van szó. Nézzünk rá Arra, Akinek zeng minden zsolozsma. Ha Krisztusra nézünk, meg kell látnunk, hogy mellette minden dicsőség, minden királyi korona fakó... Mert minden, ami a földön van, csak annyiban értékes, amennyiben Krisztushoz vezet.

Előtte mindenki meghódol. Prohászka szerint életünk sok jellege között kettő a legfontosabb. Az egyik: az ember *függősége* a Végtelentől; a másik: a föltétlen *bizalom*, amellyel a Végtelen előtt állunk. – A függőség az Úr előtt hódol, a bizalom a Megváltó felé fordul. Dominus et Salvator... Úr és Megváltó. Kezdi érezni a lelkem, hogy Krisztus az Úr, az elképzelhetetlen, örök szellemi valóság, Aki Isten és mégis itt van közöttünk.

Kicsoda hát az az Úr, Aki ott áll a századok elején és most is itt van, hogy lelkünket megremegtesse? Valaki, Akinél nincs nagyobb, Aki előtt hódol a virág, az erdő, a patak, a tenger, a csillagos ég... minden. Csak tapogatóznak szavaink, fogalmaink bizonytalanok, suták, de a szívünk iránytűként mutat rá a legnagyobb Valóságra: Krisztusra, az Úrra, az Istenre, Akié minden imádság, ami a földön elhangzik. És ha az élő világ nem akar Neki hódolni, akkor hódol Neki elmúlásával; Babilon, Egyiptom, Athén, Róma úgy tűnt el, mint

valami porszem. A lét az elmúlással hódol a diadalmas Létnek: az Úrnak. Ki tud így uralkodni évszázadok, évezredek fölött, ahogy Krisztus?

Az imádkozó lélek rápillant a fölséges Király alakjára, és szeretne csendben maradni, hogy megértse – akár csak egyetlen egyszer is –, kicsoda Krisztus... hogy megértse azt a nagyságot, ami úgy emelkedik fölé, ahogy a csillagos ég mindent átfog, átölel. Ő maga ezt így mondja: „Én vagyok a világ világossága”. (Jn 8,12)

Az ember lehet világosság négy-öt embertársa számára. De ki merné azt mondani, hogy egy város számára ő a világító fáklya? Ki merné azt állítani, hogy egy országnak világít? – Krisztus évezredek óta minden szívben tüzet tud gyújtani, valóban Ő a világ világossága!

„Én vagyok a feltámadás és az élet.” (Jn 11,25) – Hányszor érezzük, hogy hiányzik belőlünk az élet, az erőt adó tűz. Menjünk hát Hozzá!

Megszólal a lelkem... Krisztushoz beszél... Ő nekem Uram, Teremtőm, de egyben Megváltóm, Ő az én Istenem!

A teremtésben hatalmas, a világ kormányzásában fölséges, emberségében irgalmas. Mennyi csodás titok van ebben! Mennyi jóság! Krisztus, Aki előtt hódol a világ, az enyém... Csak át kell ölelnem.

Wagner mondta egyszer: „A tudat, hogy volt egyszer a földön Megváltó, minden ember legnagyobb kincse.” Ez a Megváltó egyben király, Aki előtt hódol minden, és mégis Megváltó, nekem is szabadulást hozó Isten.

„Kerestem az Urat, hogy megerősödjem. Nem találtam, míg oda nem álltam Krisztus mellé, és át nem öleltem Őt, az ember Krisztus Jézust, Aki mindenekfölött magasságos Isten, Őt, Aki kiáltja és mondja nekem is: Én vagyok az út, az igazság és az élet.” (Szent Ágoston)

Dixit Dominus Domino meo... Azt mondta az Úr az én Uramnak... Krisztus, ki vagy Te, Akinek annyi minden rejlik a szívében? Aki előtt minden kinyílik? Ki vagy, Uram?

Egy misszionárius atya mesélte: Egyszer elhívták egy öreg, haldokló pogányhoz. Beszélt neki Krisztusról, elmondta, hogy értünk a földre jött, szenvedett, kereszthalált halt. Az öreg csak nézett, nézett szótlánul maga elé. Az atya azt hitte, hogy mindjárt meghal, de az öreg erőre kapva azt kérdezte: Mondd csak, ki az az Úr Jézus? Ez a neve? – Igen, ez a neve – hangzott a válasz. – Erre az öreg azt mondta: Ó, Jézus, Te jóságos, milyen kár, hogy csak most tudtam meg, hogy ezt tetted értem. Milyen kár! Ha tudtam volna előbb, *hogy* szerettelek volna.

Ha igazán felfognánk mi, keresztények, hogy ezt tette Krisztus értünk, a mi lelkünk is mennyire szeretné Őt! – Mi sem tudjuk, mint ahogy Bécsben sem tudta egy kisgyermek, ki az, aki a kereszten függ. Amikor meghallotta az iskolában, hogy az az Úr Jézus, otthon ezt mondta az édesanyjának: Isten meghalt értünk, és mi nem is tudjuk!

Vajon mi tudjuk? Megértjük, mit jelent, hogy a végtelen Isten, a Teremtő eljött, hogy a kezébe vegyen minket? Érezzük, mit jelent a zsoltár szava: *Azt mondta az Úr az én Uramnak...?*

De menjünk tovább egy lépéssel. Talán remegve mondom ki Krisztus nevét, ha nagyságáról elmélkedem. Pedig magamnak is Krisztussá, krisztusivá kell válnom. Ez a látomás a zsoltárban rólam is, nekem is szól. Nekem is mondja, hogy én valahogy úr vagyok. Úgy is, hogy a lelkemben élő kegyelem segítségével tudok naggyá válni, életet gazdaggá tenni, legyőzni... Az egész zsoltár nekem is szól. Én is úr vagyok, Krisztus él bennem, beszél rólam is, bennem is... *Sede a dextris meis... Ülj jobbomra...*

Egy-egy Krisztust magára öltő ember többet ér, többet tesz, mint más milliók. Egy *Szent Pál...* egy *Dante...* egy olyan lélek, akiben Krisztus világossága megnyilatkozik, tud világokat alakítani. Gondoljunk *Szent Benedekre*: 1500 évvel ezelőtt megírt egy kis könyvet, és ma is tízezrek követik Reguláját. Ezer és ezer szent sorakozik mögéje, millió és millió azok száma, akik tanítását próbálták megvalósítani életükben. Mindez egy ember műve, mert nemcsak ember, Krisztus élt benne. – *Szent Bernát* egyszerű szerzetes, aki előtt meghajol a

császár, a pápa, aki előtt nincs a földön más hatalom, csak az Isten, és odaáll a pápa elé és megmondja neki: ezt rosszul tetted. Odaáll a tömegek elé és szidja őket, odaáll a püspökök elé és fejükre olvassa hiányosságait. Ez az ember valóban „Krisztus” volt, szavával Krisztus szól. – *Assisi Szent Ferenc* sem ismer más hatalmat, csak Krisztust. Nem akar semmit a világból, és századokat alakít át. – *Loyolai Szent Ignác*: egyetlen ember – éppoly fáradt, álmos, mint mi – és mégis tud elindítani seregeket, Isten országának hódító seregeit.

Sede a dextris meis... Az isteni látomás rólunk is szól, a zsoltár rólam is beszél, ha megértem a szívemet kereső Istent. – Krisztus Úr, Megváltó, és társává tesz, ha elfogadom.

Most magunkra nézünk. Elsősorban Övé a szó, de gondoljunk magunkra, gondoljunk az emberre. A mennyei Atya Krisztust látja, amikor ránk tekint.

A megalázott ember mindig magasra törekszik. Keressük a megtisztelő helyeket, nem szeretjük az utolsó helyeket. És íme, most nekem mondja az Úr: ***Ülj jobbmra...*** Isten jobbján ülni azt is jelenti, hogy átöllehetem... hogy Benne élek, Benne rejtőzöm... Isten az enyém. „Amíg Isten kezében pihenünk, semmi sem tud Tőle elszakítani, mert Isten keze erős.” (Aranyhajó Szent János) – Ha a jobbján ülök, van-e okom félni?

Csak egyszer higgyük el, hogy Isten hív, és akkor boldogok leszünk, mert megérezzük, hogy az *emberélet Isten kezében pihen*. És a zsoltár további titkokat tár fel.

...uralkodj ellenségeid közepette! – Sok ellenség vesz körül, harc, gáncsoskodás, és mindezek fölött uralkodni kell. Uralkodni azt jelenti, hogy másoknak irányt adunk, hogy mások meghajolnak előttünk.

Krisztus uralkodik a világ fölött. Előtte meghajol mindenki. Még az Őt gyűlölők fölött is uralkodik. „Én kaptam minden hatalmat égen és földön.” (Mt 28,18) – „...bízzatok, mert legyőztem a világot.” (Jn 16,33) ...Hozzá futunk mindnyájan, mert reményünk sehol másutt nem talál alapot. Krisztus tanítványa a görög, bár Ő nem tanult filozófiát, tanítványa a brahmin is, bár egyszerű halászok hirdetik igazságait, tanítványa az a színes bőrű, akit megvet a fehér ember, és az is, aki megveti a fehér embert. Benne Ádám minden utóda újra testvér lehet.

Ez az igazi győzelem. Amikor nincs harc, nincs ellentét. Minden léleknek hinnie kellene, hogy Krisztus ilyen hatalmas, és örülnie kellene a győzelem miatt, amit minden ember önmagával harcol meg.

Mikor tud az ember győzni? – Krisztust így gúnyolja a hitetlen ember: „Ha Isten fia vagy, szállj le a keresztről!” – Szent Bernát viszont azt mondja: „Jaj, csak ezt ne tedd, ez a Te koronád, trónusod!” Majd hozzánk fordul: „Ti se szálljatok le a keresztről, semmi se vegyen rá, hogy leszálljatok, mert akkor minden győzelmet elveszítetek!” – Ne akarjunk mindenáron kimenekülni az idegességből, a fáradságból, ami ránk nehezedik... maradjunk a kereszten. Akkor valóban tudunk győzni. – Mindennapi munkánkban, abban a harcban, abban a gyakori elbukásban, ami az osztályrészünk... Uram, Rád nézek és hiszem – mert mondd –, hogy Veled tudok győzni!

Miért van olyan sok letört, keserű ember a világon? Azért, mert menekülünk a keresztről, a kereszttől. Ha elhagyjuk helyünket („a csatateret”), hogyan tudnánk akkor győzni? Ha mindig máshova akarunk menni, mint ahova az Úr állított, hogyan győzhetnénk akkor?!

Értsük meg a szót! Talán nem is hallok ma még mást a zsoltárból, csak ezeket a gondolatokat. Nem baj! Az igazi győzelem még nincs itt. Nagy dolog legyőzni az ellenséget, de sokkal nagyobb odaállni az ellenség elé, kezét nyújtani, megölelni. Győzelem lesz ez is. – Szeressük azt, aki sokszor idegességünk oka, életünk keresztje. Szeressük, és győzünk. Ez az igazi győzelem.

A zsolozsma biztonságosan szárnyal az Isten trónusához; lelkem belekapaszkodik. Érezzük meg, hogy emelni akar. Ne engedjük el, szárnyaljunk vele, hogy magasra tudjunk szállni.

Krisztus: lelkem papja

*Tu es sacerdos in aeternum
(Te pap vagy mindörökké)*

A 110. zsoltár útját követő megfontolásaink a keresztény léleknek egyre újabb és újabb vonásait tárják fel, és most, amikor a zsoltárban elénk áll Krisztus, a szívünkben megszólal egy hang, hogy elinduljunk Feléje.

***Az Úr megesküdött és nem bánja meg:
Te pap vagy mindörökké
Melkizedek rendje szerint.***

Izrael királyai nem voltak papok. A Messiás az is lesz, nem úgy, mint Áron nemzetsége, amelynek fiai csak papok voltak, hanem úgy, mint Melkizedek, úgy lesz pap, hogy mellette király is lesz. *Pap és király.*

Mit is jelent ez? Nézem a gondolatot és lassan kinyílik a lelkem. Olyan világosság tölt el, amitől elámulok: látni kezdem, hogy mit jelent Krisztus papsága a lelkem számára. Valaki azt mondta egyszer: „A vallás kell, de papra nincs szükség.” Olyan ez, mintha azt mondanánk, hogy a nap szükséges, de a napsugár nem. – Schütz Antal írja: „20 éves korában az ember racionalista, bízik az elme és a dialektika mindenhatóságában, azt hiszi, az eszével mindent meg tud oldani, és akkor – ha a szíve, lelke jó – imponál neki Krisztus, a *Tanító*. 30 éves korában, amikor az ember belép a teljesedő vágyak világába, érzi, hogy egyszer majd be kell fejezni az életet, és akkor meglátja Krisztust, a *Királyt*. Amikor – úgy 40 év körül – az ember az élete felénél tart, élettapasztalata felébreszti benne a büntudatot, és keresi, áhítja Krisztust, a *Papot*.”

Tu es sacerdos... Te pap vagy... Krisztus pap. Sok rosszindulatú, frivol gúnyolódás ellenére is az ember valahogy úgy érzi, hogy a papság felsőbbrendű hivatás, az emberi méltóság kivirágzása. – Gondoljunk csak az ószövetség papjaira, akik évenként egyszer, az engesztelés napján aranyfüstölővel bementek a szent sátorba; a druidákra, akik a téli napforduló idején aransarlóval összegyűjtötték a fagyöngyöt; a táltosokra, akik a hajnalpírban fehér lovat áldoztak; gondoljunk egy román bazilika áldozatot bemutató papjára, aki körül ott térdeltek a hívek, vagy egy égbe nyúló gótikus katedrális miséző papjára. Ott is, itt is – a nem keresztény és a keresztény világban – hiszi az ember, hogy cselekedetei és szavai valamit lehoznak közénk. Isten és ember között *közvetít* a pap. Fölfelé továbbítja, amit rábíznak az emberek: a kicsiny jót, a sok panaszt, vágyódást, kérést, istenkeresést. Nem jön vissza üresen az Isten felé nyújtott papi kéz: hoz *áldást*, lehozza az eget az embernek, hogy tudjon a földön lakni, mert kell az embernek az égbolt, kell a nap, kellene a csillagok.

De miért kell közvetítő? Miért nem vihetem én az imádságomat az Isten elé, miért nem fogadhatom közvetlenül, amit Isten adni akar? Azért, mert Isten elé ünneplő ruhában kell állnunk: a gondolatok ünneplő tisztaságában, a lélek magasztosságában, ami nincs meg a mi hétköznapjainkban. Másrészt pedig: Istennek joga, hogy valakit kiválasszon szolgálatára, és az ő kezébe tegye le kincseit.

Tu es sacerdos... Krisztusra nézve ez egészen különlegesen igaz. *Krisztus Közvetítő és Üdvözítő*. Benne két világ találkozik: az ember világa, amelyik szeretne eljutni Istenhez és az Isten világa, amelyik áldást hoz. Krisztus az Istentől kiválasztott Közvetítő. Benne áramlik a földre minden, ami érték, minden kegyelem és minden, ami bennünk megmozdul, Általa jut Istenhez. Ő panaszolja el bánatainkat, Ő sírja el könnyeinket, Ő továbbítja könyörgéseinket

és Ő áll Isten elé akkor is, amikor rászolgálunk Isten haragjára, büntetésére. Őrajta keresztül, az Ő érdemei révén juthatunk el Istenhez.

Krisztus a Pap, aki áldozatot mutat be. A modern ember itt megtorpan és azt mondja: az áldozat régi korokból, letűnt évezredekéből származó elavult, maradi dolog; számunkra a földi, anyagi áldozat idegen; a szellem embere nem érti meg az áldozat gondolatát.

Az első jó és rossz ember (Káin és Ábel) áldozatbemutatás során kerül egymással szembe. A vízözön után áldozatot mutat be Noé, majd ezt teszi Mózes is. Az ember mindig keresi, hogy áldozata méltó legyen ahhoz, akinek szánja. És a történelem folyamán ezt az ember sokféleképpen értelmezte. Gondoljunk Afrika és Amerika vad emberáldozataira. Egyiptomi, görög és római földön egyre újabb és hajmeresztőbb szertartások és misztériumok születtek. Az ember sokszor úgy érzi, hogy nem elég, amit Istennek adni tud, ezért bemutat ezer, tízezer áldozatot, de még mindig hiányérzete van, nem érzi értékesnek adományát. Adni kell tehát valamit a sajátjából! Elvesz magától valamit, amit szépnek, értékesnek tart, és odaadja Istennek. Ezért lehetett az ószövetségi oltár csak olyan kőből, amit nem érintett fém, amit csak törtek a sziklából, ezért kellett az áldozati báránynak egészen hibátlannak lennie, ezért kereste az ember mindig a legszebbet, amikor Istennek akart valamit adni.

Miért teszi az ember mindezt? Talán olyan fontos Istennek az ember adománya? Ó, nem! Az ószövetségben meg is mondja az Úr: nem kell nekem az áldozatod. Az a bárány az enyém, minden az enyém a földön, ami csak létezik. Nem az kell, nem az áldozat kell, hanem a *szíved!* És itt van az áldozat értelme: a lelkület, amely Istennek áldozati ajándékot ad, az szükséges, és azt adjuk, mert érezzük, hogy Ő az egyetlen igazi létező, és minden az övé. Mi emberek is mind az övéi vagyunk. Itt van az áldozat gyökere, és itt van, miért kellett Krisztusnak eljönnie, miért pap Krisztus.

Tu es sacerdos... Amikor Isten elé állunk, egyre csak kapjuk az ajándékokat. Nem tehetjük, hogy csak elfogadjunk. Viszonzunk is kellene, de áldozatunkban csak hideg, szegényes szívünket tudjuk az Istenhez vinni. És itt lép az életünkbe Krisztus. Ő olyan áldozatot mutat be, amelyben mi is részt vehetünk, amelyben Istenhez egészen közel juthatunk. Ez a csodás áldozat a szentmise. Ebben mondjuk ki vágyunkat, hogy egészen az Isteni lehessünk. Ezt csak Krisztus áldozatával lehet méltóképpen kimondani. Krisztus áldozatában minden benne van: hódolatunk, imádásunk, szenvedésünk, hálaadásunk.

Krisztus a pap, aki imádkozik. Sokszor olvassuk a Szentírásban, hogy Krisztus imádkozik, és a hittudósok fejtegetik, hogy miért kellett Neki imádkoznia. Mi ne ezt keressük, hanem jól jegyezzük meg, hogy Krisztus egyéniségének kulcsa az imádság. Megszámlálhatatlan órák, hosszú éjszakák csendjében térdelt Krisztus az Atya előtt és imádkozott. A lelke úgy nyílik ki, mint valami óriási szárny, és mint valami messzi útra induló madár, mindent magával akar vinni: az emberi történelem múltját, az emberélet jelenét és jövőjét. Évezredek öröme és bánata száll Isten elé imádságában. Krisztus ezeken az éjszakákon bekopog minden házba, elmegy minden sátorba, palotába és felhőkarcolóba, odamegy minden lélekhez. Filozófiai iskolákból, Ozirisz és Mithras templomaiból, barlanglakásokból és kunyhókból – mindent magával visz. Összegyűjti mindazt a jót, ami az emberlélekben rejtőzik, és hordozza gonoszságainkat, a világ minden bűnét, mint megannyi lándzsát a szívében. Így imádkozik Krisztus.

Imádságát ki merné leírni, ki tudna erről beszélni?! Mit is tehetnénk mást, mint hogy elhallgatunk és figyelünk Krisztusra. Csendben, csodálatos összeszedettségben imádkozik. Meg kell látnunk, hogy ez az imádság nemcsak Isten felé nyit utat, hanem az életbe is, és megint ráébredünk alapgondolatunkra: *az emberélet Isten kezében pihen.*

Az emberletről mondta egy angol nemes, amikor Canterburyi Szent Ágoston egyik munkatársa hirdette a királynak az Evangéliumot: Én úgy gondolom, hogy az emberélet olyan, mint amikor téli éjjeleken a kinyíló ajtón át beröppen egy madár. Csak egy pillanatig van bent, megfürdik a fényben, átsuhan a termen és elvész a semmiben.

Igaz, az örökkévalósághoz képest villanásnyi a mi létünk, de Isten kezében nyugvó életünk nem vész el a semmiben!

Tu es sacerdos... Igen, Krisztus, *Te pap vagy...* kinyitom a lelkem Előtted. Jöjj, odaadom ezt a hétköznapi lelket, megpihenek a Te kezében...

Krisztus: a történelem bírója

*Judicabit in nationibus
(A pogányok között ítélet tart)*

A 110. zsoltár utolsó része Krisztusról, a Királyról és az örök Bíróról beszél:

*Jobbodon áll az Úr:
haragja napján királyokat tipor le,
a pogányok között ítéletet tart.
A halottak halomban feküsznek,
szerte a földön fejeket zúz szét.
Útközben a patakából iszik,
és újra fölemeli a fejét.*

Hatalmas kép áll előttünk: Krisztus, a Király, az Úr; Krisztus, a Pap ... most ott áll, mint az egyetlen, Akinek kezében *ítélet* van. Hatalmas csata dül, szinte érzi az ember a zsoltár szavának dübörgésében – ha sokan mondják, mintha seregek zúdulnának le a hegyekről –, mintha mindenki össze akarna fogni valaki ellen, és ez a valaki Krisztus. Ő pedig diadalmasan harcol, mert az Isten oltalmazza.

Egy ember kapott most kezébe minden földi és égi hatalmat: „Én kaptam minden hatalmat égen és földön”. (Mt 28,18)

Szent Ágoston azt mondja: „Valamikor rejtve jött közénk Krisztus, hogy megítéljék őt, de most nem elrejtve jön, hanem nyilvánosan, hogy ítéljen.” – Ez a gondolat érvényes a 110. zsoltárra.

Szent Ciprián így mondja: „Amikor keresztre feszítették, hallgatott, de amikor majd ítél, beszélni fog.”

Harcoló világ és diadalmas Krisztus. Ez a kép áll előttünk, és amint a zsoltárban olvastuk, ítéletet tart a pogányok között. Mindenki fölött Király: megkereszteltek és pogányok, jók és rosszak, gazdagok és szegények, üdvözültek és kárhozottak – mind az Ő alattvalói. A művelt ember éppúgy, mint a primitív hódolattal térdel le Előtte.

Krisztus odaáll az emberek elé, és sokan elfordulnak a tekintete elől. Talán mint Goethe, amikor Dürer híres Krisztus-képét kapta ajándékba, és eltette azt mondván: Nem tudom nézni ezt az arcot! – Így tesz az ember is. Elfordul, de Krisztus nem engedi, mert a Krisztus-arc olyan, mint a limpiasi feszület: akárhová állunk, mindig a szemünkbe néz. Mennyivel inkább ilyen az élő Krisztus! És az ítéletet tartó Krisztus olyan mélyen tud a szemünkbe nézni! Odaáll a gonosztevő elé, és annak minden biztonsága elvész. Odaáll azok elé, akik Őt nyeglén semmibe akarták venni, rájuk néz, és elillan minden magabiztosságuk. Odaáll a tömeggyilkosok elé, és azok megsemmisülnek... Mindenki számára van egy szava... csak egy szó... akár király, akár püspök vagy pápa áll Előtte, mert Krisztus előtt egyforma mindenki, Előtte csak lélek van. És lehetett annak a királynak milliós hadserege, ha Krisztus előtt áll, védtelen. Ő ítél és az ítéletben az, hogy valaki erős és hatalmas, gazdag vagy szegény, szép vagy rút, tudós vagy tudatlan, nem játszik szerepet. Csak egy a fontos: hogy jó-e vagy sem.

Krisztus sokszor állt már így az emberek előtt, és ott áll ma is. Ítélete nyomán országok tűntek és tűnnek el nyomtalanul. Hatalmának nincs határa. Ám a lübecki dómon van egy figyelemreméltó felirat:

*Mesternek neveztek, kérdezzetek hát!
Fénynek neveztek, nézzetek hát rám!
Útnak neveztek, járjatok hát rajtam!
Életnek neveztek, keressetek hát!
Szépnek mondotok, szeressetek hát!
Gazdagnak mondotok, kérjetelek hát!
Öröknek mondotok, bizzatok hát bennem!
Irgalmasnak mondotok, reméljetelek hát bennem!
Igazságosnak mondotok, ne féljetelek hát!*

...a pogányok között ítéletet tart. A világ, amelyet Krisztus megítél, tele van híres emberekkel, akiket a történelem nagynak nevez. Mi lesz velük, ha Krisztus elé lépnek? Ha a nagy világhódító vagy a lángész Krisztus elé áll, homályossá válik benne minden. – És a legborzasztóbb az ítéletben az, hogy végleges, *visszavonhatatlan*. Aki Krisztus balján áll, meghalt örökre.

Az ember tehet úgy, mintha nem lenne ítélő Krisztus, de amikor találkozik Vele, összetörik. És egyszer minden ember találkozik Vele! Az örök Bíró mindenkit megítél, és szava végleges, ítéletén nem lehet változtatni!

...a pogányok között ítéletet tart. Nézzük még egy kicsit a zsoltár *látomását*. Krisztus harcol... végigpusztítja a világot, alig marad élő. Hányszor söpört már így végig a világon millió és millió embert elpusztítva! Rombol, és az ember remegve néz Rá. Olyan jó volna most Nála meghúzódnom, de Krisztus ítélő Bíró is, és amikor végigsöpör a világon, ítéletet tart.

Keze nyomán fakad *élet* is: a lélek mélyén titkos csodák támadnak, virágok nyílnak, de érintésére elpusztulhat az élet, elfagyhat minden, mert Krisztus Bíró is. Egyik szava életet támaszt, a másik megfoszt attól. Ez az igazság, ne féljünk a szavaktól.

Krisztus nagy, szent Bíró és *a pogányok között ítéletet tart*. Holttesteken jár. Próbáljunk belenézni az Úristen nagy terveibe. Miért van harc, háború, miért kellett Szent Istvánnak, Szent Lászlónak harcolni? Azért, mert nem a háború a legrosszabb. Mi attól félünk leginkább, pedig a legrosszabb nem a háború, a legrosszabb *a bűn!* A mi boldog békevilágunkban ezrek és milliók haltak meg. Nem úgy, hogy lecsukódott a szemük, hanem úgy, hogy többet nem tudtak Istenre nézni, mert ez a „keresztény” világ összetörte bennük Isten képét. És Isten büntet...

Sokszor kérdezzük: hogyan nézheti Isten a világ tengernyi kínját?! Hogyan tűrheti, hogy ártatlanok szenvedjenek?! Hogyan nézheti ezt a sok pusztulást?! – Ne kérdezzük ezt soha, mert egyszer az Úristen kérdezi meg tőlünk: hogyan nézhetjük, hogy ártatlan lelkek pusztuljanak el milliósámmra?! Nem a szemük, a lelkük csukódik be. És Krisztus ítéletet tart a népek között... Ha ember lenne, akkor csak remeghetnénk, de mivel Isten, Eléje állhatunk mélységes *bűntudattal*.

Legyünk őszinték és valljuk be, hogy megérdemeltünk sokat. Ha nem mondjuk ezt ki, akkor azt mondjuk, hogy Isten igazságtalan. Mondjuk inkább azt, hogy megérdemeltük a büntetést, és tegyük hozzá, hogy könyörüljön rajtunk, irgalmazzon nekünk.

...a pogányok között ítéletet tart. Nemcsak a nagy népek között, az én lelkem kicsiny népei között is... Lelkem is egy kis ország. Krisztus oda is belép, az én világomba is betekint és ítél. Megnézi lelkem városát... Odamegy a kicsiny házhoz, amiről én úgy hittem, az alázat háza. Megérinti, és porrá válik, mert papírból készült, nem volt bennem igazi alázat... Odalép egy szép gyümölcsfához, amit én úgy neveztem: apostoli tevékenység. Megérinti a fát, és rothadtan hullanak le róla a férges gyümölcsök: íme apostolkodásom! Odamegy lelkem virágaihoz: szeretetemhez... és amint rájuk néz, a virágok elhervadnak; megnézi lelkem tisztaságát: ó, milyen élettelen az a virág! Megnézi lelkem jóságát... Istenem, ne nézzük

tovább! – Gondolatban mindenki járja be a maga lelkének városát, amit Krisztus egyszer majd megítél...

Isten egyszer majd elkezd lapozni az én életem történetében is. Talán csak egy címlapot, talán néhány boldog gyermekévet, azután egyre több értelmetlen, elkent, sötét lapot talál, végül semmit. Nézzünk körül, olvassuk lelkünk történetét, mert Krisztus ítéel már... Ha azt tenné, amit a történelemben tesz, végem lenne. A történelmet bünteti, de az emberlelket itt sokszor nem, mert a léleknek még van élete másutt. Krisztus érintése számomra nem azt jelenti, hogy összezúz, hanem azt, hogy *nevel*. Az én lelkem népeit meleg szeretettel ítéli meg, és csodás jövőt ígér, ha hajlok szavára.

De nemcsak bűnök vannak bennem. Országom népei gondolataim, érzéseim is. Mennyi minden lakik bennem! Millió és millió gondolat, érzés, ami ott nyüzsög, mint egy nagyváros lázas tülekedése. Mindegyik valamit mond. Mi lenne, ha most mind egyszerre hangosan beszélne? Vajon egy kedves kis társaság lenne, amelyben sokféléet mondanak, de ez az együttlét mégis örömet, pihenést jelent, vagy talán zsidvásár, zúrzavar lenne? Vagy Istent káromló ordítózás? Ne mondjuk, hogy nem!

Elém áll Krisztus és ítéletet tart az én gondolataim, érzéseim között is. Ha lassan minden elnémul a lelkemben, akkor baj van. Sietnem kell, hogy valami hangot adjak... Talán nem lesz így, talán felsóhajt bennem egy-egy fohász: Deus, in adiutorium meum intende... felcsendül egy dicséret vagy hálaadás: Laudate... Benedicite... vagy felsír a lelkem mélyén egy Confiteor... Talán jobban szeretem, mint gondolom, talán őszinte bűnbánat él bennem, és akkor feltör a lelkem mélyéből: Atyám, fogadj vissza engem!

Krisztus ítéletet tart a lelkek között... Nem olyan ítéletet, amelyben elpusztul minden, mert büntetni akar. Nem! Krisztus építeni akar a lelkemben, nevel, életet ad.

A nagy angol üldözések idején az elsők között végeztek ki egy londoni karthauzi perjelt. Kegyetlenül megkínózták, végül kivágták a szívét. Ez az angol vértanú azt kérdezte: Uram, mit fogsz Te az én szívemmel csinálni?

Uram, Jézus, mit fogsz Te az én szívemmel csinálni? Csendben magamba nézek, és talán egy szót sem merek szólni. A pogány lélek most kétségbe esne. A keresztény lélek odaviszi szívét az oltárhoz: Deus, in adiutorium meum intende... Uram, jöjj segítségemre... Odaadom a szívemet, Krisztusom, Rád merem bízni, mert hallottam szavadat: irgalmasságot akarok és nem ítéletet. Irgalmasságodat kérem és nem ítéletedet. És Krisztus, Aki a történelemben olyan kemény tud lenni, hogy reszketve állunk előtte, vajon hogy ítéli meg a lelkemet? Talán vádol, korhol, elfordul tőlem? – Egészen biztosan kezébe veszi a szívemet és nagy szeretettel fölemeli.

Amikor az emberlélek a maga történelmében Isten ellen harcol, lázad, amikor gondolat- és érzésvilágában nem törődik Istennel, akkor Krisztus ítéel. De amikor egy lélek töredelmes szívvel áll Eléje, akkor a történelem Bírója, a világ Bírója az én lelkem történetét elfelejti, és elkezd egy új történelmet, ami azzal kezdődik, hogy átöleli a szívemet...

Hálát zeng a lelkem

*Confitebor tibi, Domine
(Dicsőítem az Urat)*

A 110. zsoltárban talán sokat meghallottunk abból, amit az Egyház mondani akar, csak még egy gondolatot fűzök hozzá: a zsoltár úgy, ahogy imádkozzuk, az Isten szava. Valamikor régen Szentírást magyarázó tanárunk, aki úgy szerette a Bibliát, hogy egy betűjéért meg tudott volna halni, ezt mondta: „Testvérek, ne felejtsek el soha, hogy amikor zsoltárt olvasnak, Isten szavát hallják mindig közvetlenül”. Ha ezt mi is elfogadjuk, akkor valóban gazdagodunk.

A 110. zsoltárban Krisztus áll előttünk. A zsoltárok végén a kórus Gloria Patrit mond (*Dicsőség az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek*), és e szavak kimondásakor ott, ahol a liturgia a legszebben virágzik, mindenki mélyen meghajol. Ezután eléneklik az antifonát (keretverset), majd egy másik zsoltár kezdődik: ***Confitebor tibi, Domine, in toto corde meo... Szívem mélyéből dicsőítem az Urat...*** Ez a 111. zsoltár egészen más hangot, lelket hoz ide. A 110. zsoltár nemcsak hittudományi szempontból volt nehéz, hanem egyébként is. Krisztus a Király, a Pap, a történelem Bírója... olyan nagy, fönséges gondolat, hogy az ember alig tudja átfogni.

Most belecsendül lelkünkbe az Alleluja, mint valami vasárnapi harangszó. Szent Ágoston éppen akkor magyarázta ezt a zsoltárt, amikor a böjti idő után először mondták húsvétkor az Alleluját. Végre eljött a nap, hogy Alleluját mondhattak, és felszólította a híveket: „Jöjjetek ti, akik olyan szépen tudtok énekelni lelketekben, jöjjetek az igaz Isten örök és el nem múló dicsőségének gyermekei, jöjjetek és énekeljete. Adjatok hálát Neki mindenben, mert az, hogy Alleluját mondhatunk, azt jelenti: *Hála legyen Istennek!*” Ezzel a könnyűvé vált lélekkel elmélkedjük mi is végig a zsoltárt, melynek egyik része hálaadás, a másik pedig elsorolja, hogy mi mindenért kell hálát adnunk.

(Alleluja!)

*Szívem mélyéből dicsőítem az Urat
a szentek tanácsában és a nagy közösségben!
Az Úr művei nagyszerűek,
emlékezetesek mindazoknak,
akik örülnek rajtuk.
Tevékenysége fönség és erő,
s igazságossága örökké tart.
Csodáit örökre emlékezetbe véste,
az Úr kegyes és irgalmas.
Ételt adott az őt félőknek,
szövetségéről mindvégig megemlékezik.*

Szívem mélyéből dicsőítem az Urat... Ebben a nagy dicséretben és hálaadásban első gondolatunk az legyen, hogy csak a nagy lélek tud igazán hálát adni.

Confitebor... Szent Ágoston is magyarázza, hogy ez a szó nem mindig bűnvallomás értelemben fordul elő. Jelentheti azt is, hogy magasztalom az Istent... *Confitebor...* megvallom bűneimet, viszem az orvoshoz lelkem sebeit... hálát adok, mert meggyógyította azokat.

Azt mondják, az ember nem tud hálás lenni. Turgenyev írt erről egy kedves költői történetet. Az égben ünnepre gyűlnek össze az erények. Jön a Szeretet, a Jóság, az Alázatosság, a Hűség, az Áldozatkészség és boldogan borulnak egymás nyakába. Olyan régen nem találkoztak. Amikor egymást köszöntik, kiderül, hogy van két erény, amelyek még soha nem látták egymást: vadidegen egymásnak az Irgalmasság és a Hála. Nem is tudnak egymásról. Megtörténik, hogy valaki jót tesz, mert irgalmas szívű, vagy mert hálás szívű, de hogy valaki hálát kapjon, amikor irgalmasságot gyakorol, az nem esik meg soha. Eddig a történet. – Ha egészen így nem is igaz, mégis megüti az ember szívét, mert sok igazság van benne. Általában azért nem tudunk hálásak lenni, mert kicsinyek vagyunk. A törpe lélek olyan, mint a zsugori. Összegyűjti, eldugdossa, amit kap, soha nem ülteti el a szívében, így az kiszárad, gyökértelessé válik, senki sem részesülhet belőle. A nagylelkű ember mindjárt igyekszik beleásni lelke talajába a kapott jót, hogy teremjen és tudjon belőle adakozni. – A jóság és az irgalom olyan, mint az a fa, amelyik sok gyümölcsöt érlel; gyümölcséből mindenkinek jut. *Confitebor... Szívem mélyéből dicsőítem az Urat...*

Az Úr művei nagyszerűek... az Úr kegyes és irgalmas. Étel adott az őt félőknek...

Milyen csodálatos a kenyeret osztó Isten! A nagy lélek megérti, hogy hálás szívvel kell fogadnia Isten ajándékait. Egyik legnagyobb gyengeségünk, hogy nem tudunk méltó módon elfogadni Istentől. Ha el is fogadjuk, amivel megajándékoz, éppen csak megengedjük, hogy letegye mellénk ajándékát, de a szívébe helyezni nem tudjuk.

Pedig mennyi mindenért kellene hálát adnunk! Csak egyszer járjuk végig az Isten kegyelmének útját a lelkünkben! Csak egyszer ébredjünk rá, mit kaptunk Istentől, és megértünk valamit Isten jóságából. Megértjük, hogy miért kell örökké zengenünk a Confitebornak... – Nézzünk az életünkbe... keresett minket Krisztus... élénk állt Ő, akit nem is kerestünk, Akire nem akarunk rátalálni. Élénk áll csak azért, mert szeret, semmi másért. Nem törődik azzal, hogy mi még akkor is, amikor simogatásra nyújtja a kezét, ráütünk. Meglátjuk-e, hogy akkor is szeret, és ez a szeretet vezeti hozzánk?! Jó lenne észrevennünk, megéreznünk ezt, és ha eddig soha nem nyílt hála a szívében, most hálának kellene ott fakadnia...

Hogyan adjunk hálát? ... Az életünkkel, ahogy Szent Pál tette.

*„A zsidóktól öt ízben kaptam egy híján negyvenet,
háromszor megbotoztak, egyszer megkövezték.
Háromszor szenvedtem, hajótörést,
egy nap és egy éjjel a nyílt tengeren hányódtam.
Sokszor voltam vándorúton.
Veszélyben forogtam folyóvizeken, veszélyben rablók miatt,
veszélyben népem körében, veszélyben a pogányok között;
veszélyben a városokban, veszélyben a pusztaságban;
veszélyben a tengeren, veszélyben az áltestvérek közt.
Fáradtam és gyötrődtem, sokat virrasztottam,
éheztem és szomjaztam, sőt koplaltam,
fagyoskodtam és nem volt mit fölvennem.”*

(2Kor 11,24-27)

Ez a hála! Azt is mondhatnánk, hogy Szent Pál meghalt Krisztusnak. Nem! Az a hála, hogy él Krisztusnak. Válaszoljak hát én is az életemmel és nem mással! Tehát nem keresek mást; amit a kezembe ad, azt viszem Neki. Nem akarok nagy lenni, nem akarok rendkívüli tetteket véghezvinni, hanem tenni akarom azt a szürke, kicsi hétköznapi dolgot, ami a feladatom. Ez lesz az én hálám. Mert szeret engem, én is szeretni akarom Őt. A szeretet cselekedet, nem más, nem simogatás. Ha valaki azt hiszi, hogy szereti Istent, de nem teljesíti

parancsait, nyugodtan merem mondani, hogy nem szereti. Mert aki azt meri állítani, hogy szereti az Istent, és akár csak egyetlen szavát is nem fogadja el komoly dologban, az képmutató.

Ha megkérdem Szent Pált, miért adta az életét Krisztusnak, azt mondja: mert szeretett engem. – És én élem a magam kicsiny életét az Isten kezében. Azért kelek olyan korán, azért megyek szentmisére, azért dolgozom úgy, ahogy dolgozom, azért leszek jólelkű, türelmes, áldozatos lelkű, mert szeret engem Krisztus. Csak ez a magyarázat. Minden, amit teszek istendicséret lesz.

A tíz megtisztított leprás közül csak egy tért vissza, hogy hálát adjon. Jézus azt mondja: „Nem tízen voltak, akik megtisztultak? Hát a kilenc hol maradt?” (Lk 17,11-17) – Nem tartozhatom ezek közé, mert szeretem Krisztust. Menjek oda Hozzá, mint a bűnös asszony, és könnyeimel öntözsem lábát, mert szeret engem...

Confitebor... Szívem mélyéből dicsőítem az Urat... mert életét adta, vérént ontotta értem, és mindenben látom a hatalmas, diadalmas szeretetet, ami Krisztust erre indította. Ha nem érzem, hogy nekem most valamit mondanom kell, ha nem érzem, hogy tud a szívem szeretni, akkor boruljak le és kérem, hogy öntsön a szívembe szeretetet. Sok mindenért lehetek hálás, de azt az egyet soha sem szabad felednem, hogy Isten Fia meghalt értem a keresztfán! Senki sem tette volna ezt meg, sem barátom, sem rokonom... Ő, Aki ellen annyit lázadtam, harcoltam, meghalt értem, bűnös emberért... és mit teszek én Érte?

Életünk lanyhaságának egyik oka az, hogy nincs személyes Isten-élményünk, messze vagyunk Tőle. Sok lélek közönyös, bár szentségekhez járul, mégis olyan távol van Krisztustól. Hogyan várhatnám, hogyha valami nem a szívügyem, az irányítsa az életemet?!

Ha csak egyszer is megérezném, hogy Krisztus értem halt meg, akkor a Confitebor zsoltár eleven valóság, boldogság lenne számomra, akkor lendületes, pezsdülő lenne a lelki életem!

Keressük, hogy rátaláljunk, amíg megtehetjük, nehogy késő legyen... Szent Ágoston így zokog: „...Te bent voltál és én kint... későn szerettelek...”

Isten a teremtett világban

*Opera manuum eius
(Kezének művei)*

Szívem mélyéből dicsőítem az Urat... így imádkoztuk előző elmélkedésünkben, és talán megszólalt lelkünkben a hála, talán ráébredtünk, hogy tartozunk Neki.

Cantelicei Szent Félixet Deo gratias testvérnek nevezte a környezete, mert mindenre, ami történt vele, amit kapott, azt felelte: Deo gratias (Istennek legyen hála). Nagyszerű dolog ez, és jó lenne igazán megértenünk, mert olyan kevés „Deo gratias testvér” van a világon. Pedig a szívünk mélyén szólni kellene a dicséretnek egész életünkben. Olyan bölcs, olyan jóságos, olyan gondoskodó az Isten.

*Népének megmutatta hatalmas műveit,
neki adta a pogányok örökségét.
Kezének műve hűség és igazság,
parancsai változatlanok,
érvényesek mindig és örökké;
erőben és igazságosságban születtek.
Népének megváltást küldött,
szövetségét minden időkre kötötte,
szent és magasztos a neve.
Az Úr félelme a bölcsesség kezdete,
okosak, akik kitartanak benne.
Dicsősége megmarad örökké.*

Opera manuum eius... Kezének művei... Isten művei... Isten a teremtett világban. Egy láthatatlan, hatalmas kézből gyöngyszemek hullanak a mindenségbe. Hullanak a gyöngyszemek és csillagokká válnak, felragyognak és megfutják pályájukat. Leejt egy gyöngyszemet és lesz belőle tengerszem; hullanak a gyöngyszemek és ragyogó havasokká válnak. Hullanak a gyöngyszemek és lesz belőlük zsendülő tavasz, kristályosan tündöklő tél, energiát hintő nyár, csobogó patak... Isten keze művei... Virágszirmokat küld a mindenségbe, fák nőnek, bokrok zöldülnek, palánták bújnak elő, virágok nyílnak. Mintha az Úristen pihenőhelyet akarna magának teremteni, úgy hinti tele a földet minden széppel, erdőkkel, ligetekkel... *Opera manuum eius...* Madártollat dob a világba... boldog csicsérgés hangzik, sok-sok kicsi madár énekel az Úrnak. De szép is az Isten kórusa!

Opera manuum eius... Kezének művei... Végül megérinti a sarat és embert alkot, lelket lehel belé, hogy az ember elméjével bejárja a végtelennek tűnő világot és szeretetével átölelje Isten csodás ajándékát.

Mondhatjuk Szent Ágostonnal: „Mit szeretek, mikor Téged szeretlek? Testi szépséget? Múló báj? Ezt a barátságosan szemembe ragyogó fényt? Sokféle hangnak összesimuló, édes zengzetét? Virágok, kenetek, fűszerek illatát? Mannát? Mézet? Ölelésre hívó tagokat? Nem. Nem ezeket szeretem, mikor Istenemet szeretem. De mégis, valami fényt, hangot, illatot, valami eledelt és valami ölelést szeretek, mikor Istent szeretem, mert Ő a fény, hang, eledel és ölelés az én belső világomnak. Ott olyan fény ragyog rá lelkemre, amelyet semmi hely be nem fogadhat. Van ott hang olyan, hogy idő szárnyán el nem száll, van illat, de azt szellő el nem ragadja, van íz, amelyet semmi falánkság meg nem ront, van ragaszkodás, amelyet megúnás szét nem tép. Ez az amit szeretek, mikor *Istenemet szeretem.*

De mi ez? Megkérdezem a földet. Azt mondja: nem én vagyok. Megkérdeztem mindent, ami a föld hátán van. Ugyanazt vallották. Megkérdeztem a tengert és örvényeit s minden eleven lakóját, s azt felelték: Nem mi vagyunk a te Istened. Följebb keresd! Megkérdeztem a rohanó szeleket, s a lég birodalma minden lakójával együtt azt mondta: Anaximenes téved: nem vagyok Isten! Megkérdeztem az eget, a napot, a holdat, a csillagokat: Mi sem vagyunk az Isten, akit keresel – felelték. Végül bekiáltottam az érzéseimet körülvevő mindenségbe: Beszéljete, az én Istenemről. Nem ti vagytok, de mondjatok róla valamit! S felzúgtak hatalmas hangon: Ó a mi teremtőnk!”

Igen, Ó teremtett bennünket, és amikor az imádkozó lélek kimondja: *Opera manuum eius...* azt mondja, hogy Ó teremtett minket, és a keze művei nemcsak vannak, hanem beszélnek is. Ránézek a virágokra, szinte belesimulok minden szépségbe, hogy megérezsem a nagyot, a szépet, a szentet, a jót: az Istent. Csodálom a tengert, az eget, felkapaszkodom a hegyre, hogy megérintsem Őt... Mert messze van tőlem az Úristen, tehát közel megyek Hozzá, és fában, virágban meg akarom fogni a kezét.

Valahogy úgy van, ahogy Newton mondja, amikor azt kérdezi tőle egy barátja, hogy mi bizonyítja Isten létét. Newton csak egy szót mond és a csillagos égre mutat: *Íme*. – A legrövidebben megfogalmazott istenbizonyíték. – Mert a természet minden szögletében érezzük, hogy Valaki ott áll a dolgok mögött. És mi Neki énekelünk, Őt magasztaljuk.

Másik gondolatunk: **Népének megváltást küldött...** Hálát adunk, mert kezének művei csodálatosak, mert szabadulást hozott, és ez a szabadulást hozó Isten még közelebb áll hozzánk. Ott csillog minden teremtett dologban, de mennyivel inkább ragyog számomra legnagyobb műve, a megváltás! Szeretett engem és önmagát adta értem. A vakon botorkáló ember látni kezdett, a néma hangot, a tudatlan bölcsességet, a hideg szívű melegséget, a bűnös tisztaságot, szentséget kapott.

Sokszor leírták már, hogy a modern ember megváltót keres. Miért keresi, hiszen megvan már! Itt van az Isten, Aki szabadulást, megváltást hozott minden embernek! Bár látná meg a rideg, közömbös modern lélek és ne menne el vakon a legnagyobb földi érték mellett!

Az ember szörnyű rabságban sínylődött, de annyira hozzászokott, szinte hozzáőtt bilincskéhez, hogy nem is érezte.

A zsoldár nyitogatja a szemünket... *Confitebor... Dicsőítelek Uram*, mert szeretsz, mert Magadat adtad értem, mert megváltottál. – A szabadulást hozó Isten nemcsak oltalmat, biztonságot nyújtó házat és hazát adott nekünk az Anyaszentegyházban, de táplálékot, kenyeret is adott: az Eukarisztiát. A zsoldár beszél Istenről, Aki ételt ad népének. Menjünk oda az oltár asztalához, de ne közömbösen. Menjünk oda azzal, hogy éhes vagyok, és ne húzódjunk félre, amikor Isten kenyeret akar nekünk adni.

Nemcsak a természetnek kell hirdetnie, hogy nagy az Isten, hanem a megváltott léleknek is. Ha a fa, az erdő, a virág, a csillag tud valamit mondani Teremtőjének, az ember ne tudna?! Ne tudná azt mondani: *szeretlek Istenem?!*

Van egy szép zsidó legenda. Amikor az Úr megteremtette az eget, a földet, a csillagokat, megkérdezte az angyalokat, nincs-e a teremtésben valami kifogásolnivaló? És az egyik angyal előállt: Van egy nagy hiba! Ha az egész mű tökéletes volna, akkor örökké kellene zengenie annak, hogy hála Neked, Isten, mert megalkottál! Dicsőség, dicséret Neked, mert teremtettél. – Rávezet a legenda, hogy szüntelenül zengnie kell az emberi szónak is. Az Úr azért teremtett embert, hogy hang is legyen, amelyik ki tudja mondani Istennek a hálaadás szavát. Ez az értelme a liturgiának, a zsolozsmának.

Opera manuum eius... Kezének művei... Isten keze műve a csend is, azt is Ó alkotta. Nézzem meg hát Őt a csendben is. – Az Isten szava nem beszéd, hanem csend. A beszéd szétszór, a csend összefog, elrendez, és én mégis futok előle. – Pascal gondolata: Azért futok, mert félek találkozni Istennel; mert sok minden nehéz, de mindennél nehezebb csendben lenni és engedni, hogy Isten szava a lelkemig hatoljon.

A beszéd nemcsak szétszór, hanem lerombol, a csend épít. Nem látunk egy igazán nagy lelket sem, amelyik zajos lenne. – A beszéd nem tud meleg otthont adni. Ha visszagondolunk családi fészünkre, azért is volt az szép, mert ott meghitt csend is lakott. Idegenben nem lehet igazán csendben maradni, csak otthon; azt senki sem érzi udvariatlanságnak, együgyűségnek, félszégnek, zavartságnak. – A csendes ember széppé válik. Nem számít, milyen az alakja, az arca, ha tud csendben lenni, szépség lopakodik arcára; a csend széppé teszi.

Tanuljuk meg Isten csendjét, hogy meghalljuk szavát, mert Ő legtöbbször nagyon halkan beszél.

Magasztallak Uram... Kezed művei fönségesek.. Szavad fölemel, és a csended, amivel körülölelsz, mindennél szebb. Engedd, hogy ez a csend a szívembe hatoljon!

Istenben boldog az ember

*In mandatis eius cupit nimis
(Akinek öröme telik törvényében)*

A 110. és a 111. zsoltár után, amelyekben Krisztusra néztünk, majd hálát adtunk, most a 112. zsoltárban az emberre tekintünk.

*Boldog ember, aki féli az Urat,
akinek öröme telik törvényében.
Törzse hatalmas lesz a földön,
áldás van az igazak nemzedékén.
Házát bőség és gazdagság tölti el,
igazsága megmarad örökre.
A jóknak világít, mint fény a sötétben,
kegyes, igazságos és irgalmas.*

Boldog az az ember, aki engedelmeskedik az Istennek, aki tevékeny, irgalmas szeretettel szereti felebarátját. Két főparancsa van Istennek: szeretet Iránta és szeretet a felebarát iránt. Mindegyikhez áldást, kegyelmet kapcsol.

Akinek öröme telik törvényében...

In mandatis eius cupit nimis... azt oltalmazza. A zsoltár szavaival élve, annak hatalmas lesz családja, utódai áldottak, házuk megtelik minden földi jóval, mert igazságos az Úr és boldogulást, üdvösséget ad a neki szolgálóknak. Így hangzik az ószövetség igazsága. Igazságos az Úr: aki mindenét Istennek adja, annak Isten is megad mindent. Életében lesznek sötét, felhős napok, de ebben a sötétségben mindig ragyogni fog valami fénysugár.

Az Úr törvényei boldoggá teszik az embert.

És most nézzünk szét abban a világban, amit a szentírás-magyarázók az *Úr Jézus tavaszának* neveznek, amikor diadalmas frissességben munkálkodott, és egyre többen követték. Szívek nyíltak ki Neki, csodák csodára halmozódtak... Ebben a csodákkal teli tavaszban úgy látszott, hogy hamarosan elérkezik az Isten országa, és az ember valóban boldog lesz. – Krisztus tanítása, mely akkor hangzott el, nem az erkölcsi elvek rendszerét adja (nem etikát), hanem erkölcsi érzéket (ethoszt) oltogat az emberbe, életet, amelyet élni kell.

Valahonnan felülről új értékbecslés szállt a földre: „Hallottátok, hogy a régiek ezt a parancsot kapták: Ne ölj. Aki öl, állítsák a törvényszék elé. Én pedig azt mondom nektek: Már azt is állítsák a törvényszék elé, aki haragot tart embertársával. Aki embertársát ostobának nevezi, állítsák a nagytanács elé. Aki azt mondja neki, hogy te bolond, méltó a pokol tüzére. Ha tehát ajándékot akarsz az oltáron felajánlani, és ott eszedbe jut, hogy embertársadnak valami panasza van ellened, hagyd ott ajándékodat az oltár előtt, s menj, előbb békülj ki embertársaddal, aztán térj vissza és ajánld fel ajándékodat.” (Mt 5,21-24)

Ha figyelmesen olvassuk e sorokat, joggal ijedünk meg. Túlságosan kemény szavakat mond Krisztus, sok ez nekünk! Az ószövetség törvénye azt mondja: Ne ölj. Krisztus sokkal többet követel, a rosszat gyökerében fogja meg. Mert ha valaki öl, az káros cselekedet, de vajon kisebb rossz-e a szeretetlenség, amely az *ember szívében* él? Az, ami a gyilkosságban pusztít, benne van már a haragos szóban, a haragos lelkületben. Krisztus azt mondja, ugyanolyan rossz és méltó az ítéletre, akiben ilyen harag uralkodik. A gyilkosság a haragos ember szívéből származik, és nem a tett a döntő, hanem a lelkület, amelyből a gyilkosság

fakad. Ezért mondja, hogyha valami van a szívünkben a felebarát ellen, ne álljunk Krisztus elé, ne menjünk az oltárhoz, előbb tegyük könnyűvé a szívünket.

Milyen kemény is a felebaráti szeretet parancsa, ha komolyan vesszük, de milyen ritkán érezzük, hogy komolyan kell vennünk ezt a parancsot! Éreztük-e valaha, hogy gyilkos vonás, ami a szívünkben feltámad, amikor haragosak vagyunk? Éreztük-e, hogy pusztítunk, amikor gyűlölünk valakit, amikor örömünk telik abban, hogy mást megbántunk? Ha nem is gyilkolunk, a büntetés mégis megérdemelten lesz a részünk, mert nem szeretünk.

Krisztus így folytatja: „Hallottátok a parancsot: Szemet szemért és fogat fogért. Én pedig azt mondom nektek, ne álljatok ellent a gonosznak. Aki megüti a jobb arcodat, annak tartsd oda a másikat is.” (Mt 5,38-39)

A régi törvény az igazságosság volt: ha más rossz hozzám, én is rossz leszek, ha jó, én is jó leszek. És a *mai* világban mi a *gyakorlat*? Mi talán jók vagyunk ahhoz, aki rossz hozzánk? Nem! Nem vagyunk jók, mert még a régi világhoz tartozunk. Milyen pogányok vagyunk sokszor! És csodálkozunk, hogy nem tudunk szentté válni! Itt – és ezer más dologban – tele van a lelkünk töréssel, olyan vonásokkal, amelyek nem engedik, hogy a kegyelem uralkodjék bennünk. Amíg ehhez az igazságossághoz ragaszkodunk, igazságtalanok vagyunk, mert a szenvedély diktál nekünk. Megbántás, visszaütés... Ebben benne van az ember, aki bosszút áll, aki a másik fölé helyezi magát, és így jogtalanságot követ el. Hogyan is kezdődhetne jogtalansággal erkölcsi cselekedet?

Ne felejtjük el, hogy bár az igazságosság fölséges, szép erény, mégis szolgaság, mert nem én határozom meg, mit cselekedjem, hanem valaki más. A szerető szív tetteit az *önzetlenség* határozza meg; nem köti semmi, nem parancsolja neki senki, hanem benne, Isten gondolatából fakadnak.

„Csak akkor leszünk igazságosak, ha többet adunk, mint amennyi jogos.” – mondja Guardini. Nem azt jelenti ez, hogy anyagban, pénzben többet adunk, mint amennyit kaptunk, hanem többet adunk *erkölcsi értékben*: megbántásért jóságot, sértésért szelídséget, szeretetet. A jóért „cserébe” mi még több jót teszünk, a szívünk egy darabkáját küldjük azzal, amit adunk. Erő kell ehhez, s ez az erő a szeretet.

In mandatis eius... Milyen titkok vannak *Isten törvényeiben*! Ebben boldoggá lehet válni.

Krisztus még mást is mond: „Hallottátok a parancsot: Szeresd felebarátodat, és gyűlöld ellenségedet. Én pedig azt mondom nektek, szeressétek ellenségeiteket, és imádkozzatok üldözőitekért.” (Mt 5,43-44)

Az ószövetségi ember viszonzhatta a rosszat rosszal. Most már nem szabad! És az előző gondolatot folytatom... Ha egy másik ember szívének alacsonyága alacsonnyá tenné az én szívemet is, rabbá válnék. Ha nem lenne más ember szívében szeretet, akkor én soha nem szerethetnék. Ha csak az igazságosság kötne engem, ha szeretetemet más ember szeretete szabná meg, akkor a szeretetem mástól függne, magában halott lenne.

„Én pedig azt mondom nektek, szeressétek ellenségeiteket...” Ez a szeretet nemcsak egy rész az emberben, hanem az egész ember. Ha valaki egy kicsit szeret engem, és én is egy kicsit őt, az nem szeretet. Az nem igazi szabadság, amelyben az érzések megfelelnek egymásnak. Ha nem számít, hogy szeret-e valaki engem, de én odaadom az egész szívemet és szeretem határtalanul, korlát nélkül: ez az igazi szeretet. Nem függ mástól, önmagunk tiszta kisugárzása.

Isten nagylelkűnek teremtette az embert, aki tud alkotni, teremteni lelkéből, meleggé tudná varázsolni a földet, aki nem kérdezi, szereti-e őt a másik, hanem maga ad melegséget. Ám az embert a bűn kislelkűvé tette. A mi szeretetünk nem igazi szeretet, mert mindig csak darabkákat adunk vissza. Ha valaki méricskéli a szeretetet, nyugodtan mondhatjuk, az már nem szeretet. Az igazi szeretetnek nincs mértéke.

Isten egész embert kér, követel tőlem is. Sokat, néha úgy érezzük, lehetlent követel. Az emberszív önmagától nem is képes rá. Ezt semmi földi etika nem követelheti tőlem, csak

Isten, aki nemcsak parancsokat, kegyelmet is ad. Parancsai teljesítéséhez hit, önátadás és kegyelmi teljesség kell.

In mandatis eius... Nagyok, súlyosak a gondolatok, de a lelkünk talán megért belőle legalább néhány foszlányt, és megérezzük, hogy a szeretet felfoghatatlan titok, de Krisztus parancsolja ezt a megérthetetlen titkot.

Olyan világos, hogyha tartozom valakinek ennyivel, ennyit kell visszaadnom. De az egészen titokzatos, hogy más rossz volt hozzám, és nekem mégis szeretnem kell... Egészen érthetetlen, hogyha valaki engem megbántott, én menjek hozzá – legalábbis a szívem mélyén, a valóságban nem lehet mindig –, és a szeretetem ölelje meg őt. Ez már titok.

A szeretet – amelyről Krisztus beszél – olyan, mint egy hatalmas, világot összekötő áramlás: Istentől jön az emberhez, az egyik embertől egy másik emberhez áramlik és az embertől visszatér az Úristenhez. Ez tesz minket boldoggá!

A tisztaság, amiről Krisztus a hegyi beszédben szól, nemcsak a bűntől való mentességet jelenti, hanem a benső világ kristályos szépségét, a tiszta jóakaratot is. Itt fakad a benső boldogság.

Boldogság... De sokféleképpen is látjuk! Sokan boldognak gondolják azt, akinek a kezében hatalom van. Krisztus a hegyi beszédben egészen mást mond: „Boldogok a lélekben szegények... Boldogok az irgalmasok... Boldogok a tiszta szívűek...”

Sokak szerint itt Krisztus a gyengék pártjára állt. Mennyire nem értik az emberszívet, akik ezt mondják! Hát gyengék azok, akik le tudják győzni az emberi természetet, az emberi gyengeséget, amelyik nem akar szelíd lenni?! Hát nem inkább erőt követel Krisztus? A hegyi beszédben egy másik világ száll a földre: az ég akar letelepedni a földön...

In mandatis eius... Isten parancsai, törvényei szerint járni boldogság.

Istenben jó az ember

*Lucundus homo qui miseretur
(Jó annak aki gyakorolja az irgalmat)*

Mintha nem lenne összefüggés elmélkedéseinkben. Hódolat, hálaadás, szeretet... mi fűzi össze ezeket? Ha figyelmesebben nézzük, mégis két nagy összefüggést látunk: emberélet és Isten jósága.

Az emberélet éppen ilyen összefüggéstelen, laza, erőltetés nélküli egymásutánban adja érzéseinket, gondolatainkat, vágyainkat, gondjainkat, mint a zsoltárok világa.

A másik vezető gondolat az Isten jósága. Mindazt, amire a zsoltárokból gondolok – emberéletet és liturgiadarabkákat – Isten fogja össze. Minden kérésem Hozzá száll és Nála talál megoldást.

Ha tudunk csendben figyelni Istenre és ráébredünk arra, hogy az Isten mindazt a nagy kavargást, ami az ember élete, a kezében tartja, akkor elmélkedéseink átalakíthatják az életünket.

A 112. zsoltárban így imádkozik az ember:

*Jó annak, aki gyakorolja az irgalmat,
aki szívesen ad kölcsön,
és tetteit az igazsághoz szabja.
Nem tántorodik meg soha,
az igaz örökre emlékezetben marad.*

Jó annak, aki gyakorolja az irgalmat... Milyen különösen hangzik, hogy az érzi szívében a melegséget, aki mást gazdaggá tesz... Pedig így van. Krisztus is mondja, olvassunk az apostolok írásaiban: Jobb adni, mint kapni. Ki ne érezte volna még ezt?! Aki máshoz egy meleg, részvevő szót szól, mintha őt vigasztalták volna meg. Aki mást támogat, úgy érzi, mintha valaki állna mellette, és amikor ajkáról vigasztaló szavak fakadnak, az ő lelke lesz könnyebb.

Jó embernek nem azt nevezzük, aki bővelkedik a javakban, hanem azt, aki sokat ad. És érdekes: a legtöbb jó ember szegény. Nem kell ahhoz vagyon és hatalom, hogy valaki másokon segíteni tudjon, csak az, hogy a szívéből tudjon adni. *A szeretet kincse sohasem fogy el.* Ha valakinek meleget adok, a lelkem tüzeesebb lesz, ha valakinek a lelkébe alázatot csepegtetek, alázatosabb lesz az én lelkem is, ha valakit tisztaságra vezetek, az én szívem tisztasága is ragyogóbb lesz. Megsokszorozódik bennem az érték, amit másnak adok.

A milliókat szét lehet osztani, maradéktalanul el lehet költeni, de a jószívű ember szívének gazdagságát nem lehet soha teljesen szétosztani, mert az minden adakozással nagyobb lesz.

Miért nem boldog az ember? – Azért, mert nem jó.

Hol rejtőzik a boldogság? A világ túlsó felén? Messze földön kell keresnünk? – Nem, csak rá kell mosolyogni valakire, oda kell adni valamit az életünkből, és sok-sok boldogságot kapunk.

Jól jegyezzük meg Sienai Szent Katalin tanítását: Ha egy poharat megtöltünk egy forrásnál, azután elvesszük, hogy igyunk belőle, hamarosan kiürül, de ha benne tartjuk a forrásban, s úgy iszunk belőle, nem ürül ki. Így leszünk a jóságunkkal is: ha Istenben, a jóság forrásában vagyunk, nem fogy ki soha szívünk jósága, de ha eltávozzunk onnan, azonnal kiürül az emberszív. Szent Katalin ezzel fölséges programot ad.

A jóság – mint feladat – nem úgy kezdődik, hogy embereket szeretek, hanem úgy, hogy *szeretem Istent*. Vigyük lelkünk poharát Isten forrásához, merítsünk belőle jóságot és boldogságot. Milyen közel van egymáshoz a jóság és a boldogság! Milyen közel van egymáshoz mindaz, ami szép, jó, nemes. Milyen közel vannak egymáshoz a jó emberek!

A zsoltár szava tovább fut:

*Rossz hírtől nem kell félnie,
bátorsága szilárd, mert az Úrban remél.
Szíve nyugodt, nem ismer félelmet;
ellenségei szégyenben maradnak.
Osztoget a szegénynek és adakozik,
igazsága megmarad örökre,
ereje dicsőségesen fölemelkedik.*

Hogyan is félhetne, akinek a szívében az Isten jósága él?! Milyen más az a jóság, ami Istenből fakad, mint aminek alapja csak az emberszeretet, amely Isten nélkül akar jó lenni. – Egy német orvos, dr. Heinrich Dehmel megpróbálta. Amikor látta, hogy milyen nagy az emberi nyomorúság, elhatározta, hogy minden energiáját az emberek vigasztalására fordítja. Sok csüggedt lelket adott vissza az életnek, mindenki megnyugodva, boldogan távozott tőle. Csodálatosan jó ember – mondták róla. Egyszer aztán három napig nem jött ki a szobájából. Betörték az ajtaját, és ott találták holtan; fölakasztotta magát. Az az ember, aki más vigasztalt, aki másnak meg akarta magyarázni az életet, maga nem tudta elviselni azt... Miért? Mert nem az Úrban bízott, szívének nem volt erőssége. – Aki az Úrban remél és a maga jóságát az Isten kifogyhatatlan forrásából meríti, annak a szíve erős és legyőzhetetlen.

Hogy ilyen legyen a szeretetünk, ahhoz sok munka kell, mert a jóság és a szeretet nem szavak, hanem tettek. Mennyi erő, mennyi energia kell, hogy legyőzzem a magam bátortalanságát, hogy odamenjek valakihez, aki szenved. Milyen alázatosság kell, hogy higgyem, az én szavam tud vigasztalni, hogy merjek más vigasztalni.

Sokan leélnék egy életet anélkül, hogy legközelebbi hozzátartozóikkal igazi, bensőséges lelki kapcsolatuk lenne. Pedig aki tud adni jóságot, szeretetet, mintha minden egyes cselekedetével élete Isten felé vezető útját kövezné ki. Ha kikövezett úton haladok Isten felé, akkor nem merülök el a sárban, akkor biztosabban célba érek. Minél több jót teszek, annál simább, akadálytalanabb, annál szilárdabb lesz az utam.

Így építi az ember magának a mennyországot a földön, mert a mennyországba csak az léphet be, aki magának már itt a földön fölépítette azt. Az Istenhez csak az jut el, aki magában már itt a földön megtalálta az Istent.

Isten nélkül keserű az élet

*Desiderium peccatorum peribit
(A bűnösök öröme szertefoszlik)*

A szerető szívű emberről elméltünk, akinek lelkéből jóság árad. Talán jólesett meglátni, hogy Isten mit ad az Őt kereső léleknek. *Boldog ember, aki féli az Urat...*
De nemcsak jóság van a földön! A mi szívünkben talán jóság él mindig?
A 112. zsoltár utolsó sorai ezt mondják:

*A gonosz rettegve látja ezt,
fogát csikorgatja és eltűnik,
a bűnösök öröme szertefoszlik.*

Hihetetlen düh tud föltámadni a *rossz emberben*, amikor látja, hogy a másikat nem ingatja meg semmi (sziklán áll). Hogy tudott tombolni a bűnös ember dühe az őskeresztény vértanúk idejében (vagy akár a közvetlen közelmúltban), amikor látta, hogy gyermekekkel, gyenge lányokkal, aggastyánokkal nem bír... amikor nem bírt Szent Ágnessel, akinek pedig egy ép hely nem volt a testén, annyira megkínózták. Megérezte az üldöző, hogy a másik biztos alapon áll, amelyet a szeretet gránitköveivel kövezett ki, s hogy míg nála minden ingatag, annál minden biztos, míg nála minden sötét, a másikinál világos. Érezte, hogy mocsárra épített, és haragra gerjedt.

A szentatyáknál a „homo tristis”, a szomorú ember: *rossz ember*. Ha belenézünk az emberek szemébe, a legtöbb szempárból mélységes szomorúság árad. Nem könnyeket látunk ott, csak bánatot. Jaj, hogy gyötrődnek az emberek! Mi lenne, ha minden szenvedést egyszerre látnánk... Mi lenne, ha megértenénk a bánatot, ami az emberek lelkét betölti?! Hát körülöttünk mindenki bánatos, mindenki szomorú? Mindenki bűnös?

Eszembe jut egy sokszor látott kép: ha a lelkigyakorlat elején az ember végignéz a lelkigyakorlatozókon, azok az arcok olyan sötétek, nyugtalanok, szomorúak. Mondjuk egy szóval: olyan bűnösök. Ám ha figyelnek a lelkigyakorlatban szívükhöz szóló Istenre, úgy a harmadik nap táján mintha mindenki mássá válna: az arcok kisimulnak és kezdenek ragyogni.

És gondolok azokra a cserkésztáborokra, ahol mindennap van szentmise. Egy-két napi táborozás után olyan ujjongó, diadalmas öröm lesz úrrá a szívekben, amit az ember alig tud elképzelni. Gondolok a kolostorokra, ahol a szemekből olyan derű sugárzik, amit a világban élő ember ritkán lát.

A mariawaldi trappista kolostor kapujára ezt írták: „Az Úristen nehezen hagyja el az embert, akiért annyit szenvedett... Senkiről sem mond le, hacsak az ember el nem szakad Tőle.”

Maradjunk meg mindig Isten közelében! Ha járhatunk napfényben, miért keressük az árnyékot, az éjszakát? Ha járhatunk virágos réten, szépséges titkokat rejtő erdőben, miért keressük a sivatagot? Legyen a mi lelkünk boldog, kezdjünk örömet sugározni, ragyogni...

A gonosz... fogát csikorgatja és eltűnik... A rossz a jó tagadása, haladás a nagy semmi felé. Milyen szörnyű is haladni a megsemmisülés, az elveszés felé! De most ne ezt nézzük, hanem azt, hogy az Úristen arra teremtette az embert, hogy hozzon százszoros termést. A bűnös ember lelke pedig olyan kemény, mint a szikla, amiből nem fakad élet; olyan, mint a nagyváros aszfaltja. Szegény bűnös, semmivé lesz, eltűnik. Az igazak csodás szépségeket élnek meg... látják, hogy az Úristen közeledik feléjük, lakást vesz náluk, még a hétköznapjaik is ünnepek, a gonosznak pedig az ünnep is gyötrő hétköznap.

Ha ellátogatunk a vakok házába, milyen szívfacsaró közletről megtapasztalni, hogy a vakok nem látnak semmit Isten szép világából. De mennyivel szomorúbb olyan emberekkel találkozni, akik nem képesek meglátni az élet legnagyobb titkait: a megváltást, a bűnbocsánatot... Nem látnak semmit abból, ami igazán szép, ami igazán érték.

A gonosz ...eltűnik, a bűnösök öröme szertefoszlik. Aki nem tud jószívű lenni, aki nem sugároz, nem hint szeretetet, az megsemmisül. Egyre jobban megtelik a szíve keserűséggel, egyre szegényebb lesz.

A bűnös, akinek öröme szertefoszlik, nem föltétlenül olyan ember, aki el akar veszíteni magában minden szépet és jót. Talán ő is szeretne nemes, jólelkű, tiszta lenni, mégis egyre keserűbbé válik. Érzí, hogy tudna – és talán szeretne is – jó lenni, de valami megkeményíti a szívét, és egyre keményebbé válik, egyre jobban eltávolodik mindenkitől. Talán szeretne odaállni valaki mellé, de keserű a szíve, nem tud szólni egy szót sem.

Ha egyszer minden keserűség megszólalna, ha minden szomorúság előttünk állna, ha minden emberszív minden keménysége, hidegsége, minden jósághiánya egyszerre zúdulna a lelkünkre... összeroppannánk. Gondoljunk csak Valakire, Aki magára vette a világ minden gonoszságát, és vérrel verítékezett...

A bűnös lassan érzéketlen kődarabbá, sziklává, értéktelen porrá válik. – A sivatagban tiszta éjjeleken, amikor a csillagos ég alatt minden mozdulatlan, de egy kis szellő besuhan, megmozdulnak a porszemek és elkezdnek sűgni, zizegni, sivítani. A beduin útikalauz úgy magyarázza, hogy ilyenkor a sivatag sír. Siratja azokat a gyönyörű kerteket, ligeteket, amelyek valaha a sivatag helyén voltak. Siratja az erdőket, városokat.

Bárcsak a bűnös is tudna érezni, amikor a lelkét megérinti egy kis fuvallat, és legbelül kezdene el sírni! Bárcsak fájna neki az elveszett jóság, tisztaság, és ki tudná mondani Isten előtt, hogy fáj a szíve, mert rossz... Olyan volt a lelke, mint egy virágzó fákkal teli kert, de letarolta a fagy, odalett minden szépsége.

Boldog ember, aki féli az Urat,

akinek öröme telik törvényében... Az Úristen elénk áll, amikor ezt a zsoldárt imádkoztatja velünk, megkopogtatja a szívünket és megkérdezi, érezzük-e, hogy miről van itt szó? A kopogtatásra vajon ilyen válasz csendül-e: Boldog vagyok, mert Istent félem... vagy szótlán, néma a szívünk? Ha igen, tanítsuk meg beszélni. Szép feladat beszélni tanítani azt, aki nem tud, de mennyivel szebb megnyitni a bűnös lelket, az én lelkemet, ha nem tudna még beszélni.

A világ szomorú – mondtuk. Csodálkozunk-e ha nincs benne harmónia? Hangszerei, a lelkek lehangolódtak, elromlottak. Kívánhatjuk-e hogy rossz hangszerből tiszta hangok szálljanak a magasba? – Hangoljuk fel a lelkünket legalább mi, akik most Istenre nézünk. Próbáljuk meg, milyen lenne, ha mindnyájan zsoldárt énekelnénk Istennek... Milyen lenne, ha egyszer messzire is hallatszanék lelkünk hangja. Legalább néhány lélek tudna csodás himnuszt énekelni a Teremtőnek magyar földön... és akkor nem keserű, de boldog, nagyon boldog lenne az életünk!

Istent magasztaló emberélet

*Sit nomen Domini benedictum
(Az Úr neve áldott)*

A 110. zsoltárban Krisztusra tekintettünk, a 111. zsoltárban hálát adtunk az Úrnak, mert jó, mert mindenben, ami csak a világon van, szeretetét árasztja ránk. A 112. zsoltárban elmélkedtünk az istenfélő ember boldogságáról.

A 113. zsoltárban dicséret hangzik:

*Laudate pueri Dominum:
Laudate nomen Domini.
Magasztaljátok, ti szolgálai az Úrnak,
magasztaljátok az Úr nevét!*

Olyan vidám, boldogító ez a hang! Mintha a lélek akkor találna magára, amikor dicsérheti Istent, amikor mi, szegény emberek adhatunk Neki valamit.

Magasztaljátok az Úr nevét!

Istent magasztaló emberélet... Milyen is az?

Az ember ***első istenmagasztalása az emberélet szépsége. Minden teremtett szépség Isten tükrözése.*** Mindenben, ami körülvesz minket, Őt láthatjuk meg. Jó rácsodálkozni néha a fűszálra, hogy megérezzük abban is az Úristen szépségét, jó ráfeledkezni az áhítatba merült, imádkozó lélekre, hogy meglássuk az abban égő isteni szeretetet. Ilyen értelemben igaz az is, hogy a szentek Isten tükröképei. Igaz, mert valamit tükröznek Istenből, visszasugároznak valamit, ami Istenből van. Egyébként a szent több is, meg kevesebb is, mint egy tükrökép. Több, mert amikor élénk állít egy istenképet, feltárja, magyarázza, valami módon közelebb hozza, megédesíti azt, amit mutat. Kevesebb, mert teremtmény nem tudja tükrözni Istent a maga teljes valójában.

Sit nomen Domini benedictum... Az Úr neve áldott... Legyen áldott bennünk is! Érezzük, mit jelent ez? Istent hirdetem a szívemben, Őt ragyogtatom a szememben. Nem én nézek, Isten néz az én szememmel, Isten szava van az ajkamon, Ő mosolyog, amikor én mosolygok. A hétköznapiakat is ünneppé varázsló titok lesz az, ha az Úristen mosolyog a szívemben, Ő beszél az én ajkammal. Találkozom emberekkel, mondok egy szót, egy köszöntést: Isten köszönti őket. Meleg, részvevő szavam Isten szava lesz. Hogy beszélhetne Isten az én ajkammal? Ez nem lehet igaz! És mégis azt mondom: igaz! A szép emberlélekben Isten beszél. Ez az, amiről elmélkedünk. A lélek szépsége istenmagasztalássá válik, és aki rátekinthet, Istent látja benne. Hányszor elfelejtjük – pedig hittétel ez! –, hogy a ***kegyelem állapotában élő ember lelkében Isten lakik.*** Valami csodás szépség rejlik bennem Isten szépségéből, amit ha megtalálnék, életem értelmét találnám meg. Sok ember keresi egész életében – és ez még a jobbik eset! –, de sokan végül már nem is keresik, belefáradnak a keresésébe, elalszanak, és alva élik végig az életüket.

A virágok nem tükrözik közvetlenül a napsugarat, de nincs olyan színe a virágnak, amely ne a napsugárból származnék. Valamilyen módon minden virág, minden szín a napsugártól kapja melegségét, szépségét. A rózsáé a pirosát, a liliomé a fehérségét, az ibolyaé a titokzatos violaszínét. A szivárványban a napsugár játszik, a gyöngyházon a napsugár csillog, az ártatlan ember szemében a napsugár mosolyog. Ez vibrál a távoli hegyek bársonyos violaszínében, amit sokszor úgy szeretnénk magunkkal vinni. Ez is a napsugár.

Végül is mi hát a napsugár? A rózsza színe? Az ember szemében csillogó fény? Nem! A távoli hegyeket ibolyaszínbe öltöztető sugár? Az sem! De mindez együtt, minden, ami színes, ami világos, ragyogó, mindez együtt a napsugár.

És mi az Isten? Milyen az Isten?

A szelíd ember lelke Istent mutatja. Ez az Isten? Nem! Egy másik ember lelkében Isten ragyog, mert tiszta az a lélek. Ez az Isten? Nem! Egy harmadik lelkében olyan szeretet ég, amely el tudna hamvasztani millió és millió bűnt, és ha feltámadna minden ember lelkében, nem lenne bűn a világon. Ez az Isten? Még ez sem! Az a hősiesség, amellyel az ember elviseli a szenvedést? Az sem! Talán az a mélységes bánat, amellyel a bűnbánó lélek le tud roskadni Isten előtt? Még ez sem! – De mindez együtt és még sokkal több! A tisztaság, a szeretet, a hősiesség, az alázatosság, a szelídség, a jóság: ez mind az Isten! És ha csodálom a szikla keménységét, a hegy nagyságát, a végtelennek tűnő tenger ijesztő zúgását, az mind az Isten... *és még sokkal több!*

Sit nomen Domini benedictum... Az Úr neve áldott... Bennünk is legyen áldott, ne csak a napsugárban, ne csak a virágban, hanem bennem is. Ha a mindenség tud adni egy-egy darabot, egy-egy sugarat az Istenből, az én lelkem miért nem tud? Miért nem árok a lelkem legmélyére, hogy megtaláljam, amit Isten belém rejtett? Bennem is van valami az Istenből. Talán nem tudom még, hogy mi az, talán keresem is, de még homályos; lehet, hogy már fel-felcsillan. De bennem van, az biztos!

Lehet, hogy e gondolatban elmélyülve boldogság tölt el. Bennem van egy darabka Isten szépségéből... valami nemesség, valami jóság, valami egyszerűség. Magamba nézek és keresem, mi lehet bennem, ami Istenből van, mit lehet bennem látni Istenből? – Ha megtalálom, életem értelmét találtam meg. Ha nem találom, nyomorult maradok egész életemben. Keressem hát szakadatlanul, fáradhatatlanul!

Ha valamilyen módon én is tükrözöm Isten képét, nemcsak tükrözést jelent az, hanem életet. Lássuk meg és ragyogtassuk a bennünk élő Istent!

Origenes egyszer odament csecsemő gyermekéhez és megcsókolta a szívét. Felesége ránézett: Mit csinálsz? – Mit csinálok? Hát nem Isten temploma ez a gyermek? Hát nem Isten lakik benne? Megcsókolom Isten házat, és boldog vagyok, hogy a gyermekem Isten háza! – Csodálatos keresztény lélek, amelyik ennyire érzi Isten valóságát!

De lépünk egy lépéssel közelebb magunkhoz, és tanuljuk meg *becsülni magunkat*, mert mi magunk is Isten temploma vagyunk, méltók arra, hogy Isten megcsókoljon.

Isten lakik bennem. Szeretném megkopogtatni „ezt a házat”: van benne valaki? Az Isten lakik benne? És jól érzi ott magát? És ha Ő él bennem, valóságos-e az Isten számomra?

A második istenmagasztalás a lélek imádsága. Az első volt a lélek szépsége. Ha szép volt az a lélek önmagában, mivel Isten lakása, most megszólal ez a szép lélek. Csendben, szinte hangtalanul beszél Isten jóságáról, szeretetéről. Ez a lélek megtanulta a csendet és megszerette. Bennünket sokszor zavar a csend. Ha társalgás közben hirtelen elakad a beszéd fonala, mindenki feszeng a helyén. Ha az orgona véletlenül elhallgat a templomban, azt hisszük, valami baj van. Igen, baj van akkor, ha semmi sem szól, amikor az orgona elhallgat. Nagy baj, hogy amikor nem beszélünk, akkor szinte megszűnünk élni. Néma lelkek vagyunk, mivel nem szólal meg bennünk semmi, nem zeng a szívünk, a lelkünk.

Pedig amikor csend szakítja meg a beszédet, abban nagy titok rejtőzhet. Akik tudnak egymás mellett hallgatni, azok megértik, szeretik egymást. Akik csak beszélni tudnak egymással, azok nem szeretik, nem értik igazán egymást. Aki tud magába nézni és csendben maradni, aki engedi, hogy a szíve csendje megszólaljon és találkozzék egy másik lélek csendjével, az érti meg igazán a másikat. Emberek, akik nem tudnak csendben maradni, nem tudnak imádkozni. Sokak számára idegen a zsolozsma, és én megértem őket, mert a szerzetesek is csak hosszú évek után otthonosak a zsolozsma világában. Ahhoz, hogy megértem a zsolozsmát, nagyon meg kell először értenem a lélek csendjét.

1938-ban Budapesten az Eukarisztikus Kongresszuson történt, hogy a férfiak éjjeli szentségimádása közben nem volt elég előre megtervezett program, mert a szentmise 20 perccel előbb ért véget. Először mindenki várt, talán feszengett a helyén. Eltelt öt perc, és mélységes csend borult a térre. Aztán ebből nem némaság, hanem áhítatos adoráció lett. Mintha kinyíltak volna a lélekkapuk. Eddig más beszélt, de ebben a nem tervezett csendben megszólalt az emberszív, és igazi szentségimádás, a lélek imádsága töltötte meg az éjszaka némaságát.

A lélek imádsága talán még nem szól a szívünkben, és ezért nem értjük meg a hangos imádságot, a zsolozsmát.

Az Istent igazán kereső lélek szereti a csendet otthon és a magányban is. Mi mindig beszélni akarunk, a magányban is mindig teszünk-veszünk, nincs egy nyugodt pillanatunk, amikor magunkba nézhetnénk. A Szentírásban olvassuk: *In silentio loquitur Deus...* A csendben beszél az Isten.

Természetesen a zaj is lehet valami az Istenből, a nagy isteni Hangból. Nagy az Isten hangban is, szóban is, de mennyivel inkább istenmagasztalás a csillagos ég! Isten legszebb dicséretei a csendes lelkek. A virágzó fa is olyan szótlan-csendes és mégis azt mondjuk: de szépen dicséri Istent, de szépen imádkozik. Ha a lélek csendben marad és megszólal benne a szeretet, milyen szép istenmagasztalás az! Odamegy Istenhez és megsimogatja, mint egy édesapát. A lélek beszédes lesz, pedig egy szót sem szól. Minek is szólna, amikor egész lénye beszél. Hiszen a szó csak arra való, hogy kifejezze azt, ami az emberben van. De ha egyszer önmagammal fejezem ki a Végtelen gondolatát, akkor minek beszélni?!

A harmadik istenmagasztalás az ember hangos istendicsérete. Ahhoz, hogy Isten öröme lehessünk, sohasem kell másoknak lennünk, mint amik vagyunk. Márpedig az ember eszes állat, tehát testünk is van. Ezt nem szabad elfelejtenünk. Hangunk, mozdulataink, egész mivoltunk kell, hogy istendicséret legyen. Szó fakad az ajkunkról; belőlünk jön és mégis máshonnan: az imádság országából. Szó fakad az ajkamon, mert a csendes, Istent dicsérni tudó lélek megérti, hogy ő nemcsak lélek, hanem test is, és a test fontos és szép. Senki sem tudja úgy szeretni a testet, mint a kereszténység. – Mi lenne, ha nem lenne testünk? Nem lenne megváltás, nem lenne kereszténység, nem lenne Isten előtt leboruló ember, Istent dicsérő hangos imádság...

Nincs nagyobb dolog – Isten után – mint a közös imádság és a szeretet közössége. Nehéz ezt megértenünk. Szeretünk elvonulni, hogy magunkban és lelkünkben dicsérjük az Istent. Figyeljük meg, ha magunkban elmondjuk egyszer a Miatyánk gondolatait anélkül, hogy valamiképp magunk alakítanánk a szavakat, semmi sem érinti meg a lelkünket. Ha félhangosan imádkozzuk, többet mond. Menjünk el szentmisére, ahol a pappal együtt mi is hangosan imádkozzuk vagy énekeljük, és megértjük, hogy miért több a hangos imádság, mint a csendes. (Félreértés ne essék: első volt a lélek imádsága, de ha a lélek imádságát hangos imádság követi, az szebb, mint a csendes imádság.)

A világ egyik legszebb imádságos házat, a beuroni apátságot két testvér alapította. Két bencés elindult, letelepedtek, felépítették a házat, és az első naptól kezdve mondták a zsolozsmát. Innen áradt szerte az egész világba a legfőnségesebb istendicséret. Két imádkozó lélek kimondta, mi van benne, magasztalta az Istent. Itt van a hangos imádság gyökere: kimondani, hogy mi van bennünk. Szép az, ha a lélek tiszta, ha a maga csendjében szereti az Istent, de mennyivel több, ha ezt ki is mondja... ha nemcsak a szívünk, az ajkunk is zengi vágyódásunkat, hálánkat.

A magasságos Isten

*Qui in altis habitat
(Aki a magasságban trónol)*

Előzőleg arról gondolkodtunk, hogyan lehet az ember istenmagasztalássá. De látnunk kell azt is, hogy milyen hatalmas az Isten.

Kempis Tamás a Krisztus követésében mondja: „Oh, mérhetetlen nagyság, oh, beláthatatlan tenger, amelyben csak azt látom, hogy semmi vagyok”. – Bele kell ebbe a titokba is tekintenem. A 113. zsoltár segít abban, hogy meglássuk az Isten nagyságát.

*Főnséges az Úr minden nép fölött,
dicsősége fölülmúlja az egeket.
Ki olyan, mint az Úr, a mi Istenünk,
aki a magasságban trónol,
aki letekint az égre és a földre?*

Sokszor úgy bánunk Istennel, mint Goethe mondja: „mintha olyan lenne, mint egy közülünk”. Az el nem gondolható, legnagyobb Létezőről úgy beszélünk, mintha nem lenne több, mint saját magunk. Ha egyszer megértenénk, hogy ki az Isten, ha egyszer kinyílna előttünk a végtelen mélység, azt hiszem, azt ember nem bírná ki élve. Összetörne a lélek, amely ennyire érezné, ennyire látná a Végtelen nagyságát.

Főnséges az Úr minden nép fölött... Csak egy pillantást vessünk a legfőbbéssőbb Istenre, szemléljük szinte csukott szemmel.

Szent Bernát azt mondja: „Trinitatem scrutare temeritas” ...A Szentháromságot kutatni vakmerőség. Soha ne legyünk olyan vakmerők, hogy titkába bele akarjunk hatolni, hogy meg akarjuk érteni. Nem lehet, higgyük el! De próbáljuk megismerni, mert ez életet hoz. Olyan életet, aminél nincs nagyobb, gazdagabb.

Úgy állunk Isten előtt, mint az a gyermek a tenger partján, aki kagylóval akarja kimeríteni a tengert. – Newton mondja: „Hogy a világ milyennek lát, nem tudom. Én azonban tudom, hogy gyermek vagyok, aki ott játszik a tenger partján és azzal szórakozik, hogy néha egy-egy nagyobb kagylót talál az óceánból, pedig alig érintette meg a tengert, a mélységes, végtelen tengert... az igazság óceánja kikutathatatlanul pihen előttem.”

Ámuló lélekkel keressük az istenség titkát. Nézzük Azt, Akiról Szent Bernát azt mondja „Summa potentia” ...a legfőbbéssőbb hatalom, a *mennyei Atya*, minden élet forrása, ahonnan minden lét ered, mint forrásból a patak, Aki nélkül nincs semmi, Aki átölel mindent, Aki olyan hatalmas, olyan erős és mégis olyan gyengéd. Gyengéd, minden gyengeség nélkül. Csodálatos! Ha a mindenség beszélni tudna és ki tudná mondani: Teremtő Atya, nyilván valami csodálatos himnusz lenne az, ami felhangzanék.

Amikor a *második isteni Személyre* gondolunk, szintén a végtelenség suhanása fut a lelkemig. Amikor arra gondolok, hogy van, hogy öröktől fogva születik az örök Ige, az Ó antifonák jutnak az eszembe. Az egyikben ezt imádkozza az Egyház: „Ó Bölcsesség, amely oly erősen és mégis oly meleg gyöngédséggel érintesz, jöjj, taníts minket az örökkévalóság útján!”

Az istenség végtelen titok! Amikor felfogjuk, hogy az Atya és a Fiú szeretik egymást, akkor egyszerre mintha valami szeretetáramlás indulna meg. Az örökkévalóság hajnalán a végtelen Szeretet kiárad, és ha rátekinünk a titokra, megmozdul a szeretetre teremtett

emberben is a szeretet utáni vágy. – Nagy misztérium a Lélek! Csak nézzük hitre tágult szemmel, és alig értünk meg belőle valamit.

És az emberi *lélek* most mit csinál? Talán azt, amit Lucie Christine, amikor egyik látomása után elmondja, hogy mit látott, miért zokogott és hogyan akart megszabadulni attól, amit látott. Látta Isten nagyságát és a maga semmiségét. Eltakarta szemét és elöntötte arcát a könny... „Istenem, hagyd abba, ne mutass meg engem magamnak, nem tudom elviselni!” „... Tudom, hogy megbántottalak, de ne engedd, hogy tovább lássam magamat, mert nem bírom.” Így sírt egy lélek, amely egészen tiszta volt.

Fösleges az Úr minden nép fölött... P. Trilles misszionárius atya jegyezte föl az afrikai törpe négerek között ezt az éneket, amelyben – nem is olyan régen – csodálatos szépségben találták meg a természetvallást:

*„Éjjel után jön a nap, egyik fa után a másik,
egyik felhő után a másik, utánam egy másik ember,
de Isten itt van, Isten nem hal meg, Ő a halál ura!”*

A lélek itt is, ott is megérint, megsejt valamit a titokból. Akár a mélységbe merülő bűvár, aki egyre jobban megtapasztalja, hogy alig lát valamit a tenger titkaiból, azt érzi, hogy valami ráborul, és összeomolva szeretne eltűnni.

Isten rám néz, a szívembe tekint, és én szeretnék eltűnni. Csak egy pillantást vet rám, és már szeretnék elbújni... Csak most ne nézz a szívembe, mert túlságosan sötét benne minden. Istenem, csak most ne nyúl hozzám, majd máskor. Nem tudom elviselni, ahogy rám tekintesz... Én akarlak szeretni, de eddig még nem sikerült...

Nemcsak hatalmas az Isten, hanem *szép* is. Nazianzi Szent Gergely ezt így mondja: „A legszebb és legfölségesebb minden között, ami van, az Isten”. – Ki érti meg ezt a szépséget? Az angyalok megremegnek, a kerubok szárnyukkal eltakarják arcukat, amikor Rá tekintenek. A Boldogságos Szűz hódolva leborul, amikor Isten szépségére pillant. Mi emberek pedig csendben összekulcsoljuk a kezünket és imádkozunk. Amikor ott állunk egy hegycsúcson, 3000 méter magasságban és minden alattunk pihen, talán megérezzük, hogy Isten szépsége borul ránk.

Dante a Divina Commedia nagy látomása végén így kezdi a búcsúzást:

*„Csüggedtem volna lankadt képzelettel,
de folyton – gyors kerékként forogott
vágyat és célt bennem a Szeretet, mely
mozgat napot és minden csillagot.”*

Vágyat a szépség után, amit meg kell látnom, vágyat Isten szépsége után. Jólesik ráfeledkezni földi szépségekre és boldogok vagyunk, amikor titok nyílik előttünk. Legyünk boldogok, amikor minden látható szépségben az örök, láthatatlan szépséget érzékeljük. Hatalmas az Isten, szép az Isten...

Szeretet az Isten... Veni Sancte Spiritus... Szentlélek Úristen, jöjj el... Szeretet Lelke, jöjj el, tölts be minket, mert üres a szívünk, nincs benne szeretet. Jöjj hát és töltsd be ezt a szívet szeretettel. Tűz ez a szeretet (Ignis Amoris). A tűz nemcsak világít, de éget és melegít is. Miért nem árad Belőled belém sokkal több tűz? Miért van az én lelkem tűzhányójában annyi salak? Miért nincs benne csak szeretet? Hiszen szeretet vagy Te, Istenem! Eljössz közénk, üdvösséget, boldogságot, tüzet hozol. Bennem is itt égsz. – Engedd, hogy megértssem ezt a végtelen szeretetet, amely Belőled árad!

Olyan a szívünk, mint egy húros hangszer: minden ráhulló kegyelem megpendíti. Uram, figyeld, ha gyenge is a dallam, ha még alig hallható is. De akarok Neked énekelni, szeretnék szépen énekelni az örök Nagyságról, az örök Szépségről, az örök Szeretetről.

Szentlélek Úristen, gyűjtsd meg bennem a tüzet, amellyel magasztalom az Istent, Aki uralkodik minden nép fölött, amellyel áldom Azt, Aki eláraszt engem is kegyelmével, jóságával, szeretettel, szépséggel. Tanítsd meg nekem a legszebb dallamot: Szeretlek Téged, édes Istenem!

Szegény, küzdő ember

*Suscitans a terra inopem
(A gyengét fölemeli a porból)*

Olyan szép a 113. zsoltár vége:

*A gyengét fölemeli a porból,
a nyomorultat fölsegíti megvetettségéből.
Előkelők közt ad neki helyet,
népének legjobbjai közt.
A magtalannak helyet ad a házban,
hogy mint anya örüljön gyermekeinek.*

Por, nyomorúság... gyengeség... magtalan, terméketlen élet... Ilyen is lehet az emberi élet.

Az első gyengeség erőtlenségünk a lelki életben. Talán nincs keservesebb gyötrődés az Istenhez igyekvő ember számára, mint az, hogy nem tud akarni vagy gyenge az akarata. Szent Ágoston mondja: „Jaj annak, aki szívében egy részt ad Istennek és egy másikat az ördögnek. Jaj annak, mert az ilyent könyörtelenül elhagyja az Úr, és az egész lelke az ördögé lesz.”

Egészen Istennek kell adnunk a lelkünket, kétszínű játék nélkül.

„Ismerem tetteidet, hogy se hideg, se meleg nem vagy. Bárcsak hideg volnál vagy meleg! De mivel langyos vagy, se hideg, se meleg, kivetlek számból.” (Jel 3,15-16)

Nem tudunk dönteni Isten mellett vagy ellen. Nem tudjuk kimondani: Uram, én megfogom a kezedet! Nem tudjuk egyszerűvé tenni az életünket: Isten mellé állok, és ezzel elintézttem mindent.

Suscitans a terra inopem... A gyengét fölemeli a porból...

Istenem, emeld föl ezt a gyengét, aki én vagyok, aki nem tudok egészen az Istené lenni, aki nem tudok igazán buzgó lenni, aki nem tudok vidáman szolgálni Istennek. Gyengeség, ha valaki hamar kifárad, de sokkal nagyobb gyengeség az, ha valakinek nincs ereje rossznak mondani azt, ami rossz, haszontalannak mondani azt, ami haszontalan, bűnösnek mondani azt, ami bűnös. Helyette azt mondjuk: ez nem egészen jó; ez nem rossz, de talán mégsem egészen jó... És itt kezdődik a lélek nagy tragédiája, itt kezdődik a képmutatás. Mert olyan dolog nincs, ami se nem jó, se nem rossz. Vagy jó, vagy rossz minden, ami van az életben; nem létezik, hogy valami közömbös legyen. Elvben lehet, de abban a pillanatban, amikor belép az életünkbe, már nem közömbös. Aquinói Szent Tamás behatóan foglalkozik a kérdéssel, hogy van-e semleges cselekedet. Nincs! Konkrétan az életben nincs. A gyáva, gyenge ember mondja azt valamiről, ami ártalmas, hogy nem egészen jó... Ne ezt mondjuk, hanem állítsuk bátran, hogy gonosz.

Uram, szeretnék fölemelkedni Hozzád, szeretnék jó lenni, de szeretném azt is, ha régi szokásaimat nem kellene megváltoztatnom. Szeretném megszerezni a mennyországot, de úgy, hogy megtarthassam a földet is. Szeretném, ha nem kellene nagy árat fizetnem mindazért, amit nekem adsz. Ragaszkodom a földhöz, a kényelemhez, a magam akaratahoz. Ragaszkodom az örömhöz, még ha azok haszontalanok, értéktelenek is. Szeretem, ha az én akaratom történik, ha mások becsülnek engem, ha mások fölé tudok emelkedni. Szeretem mutatni, hogy jámbor vagyok, és a végén talán még magam is elhizsem, pedig nem vagyok az. Szeretem azt hinni, hogy szeretem az Istent, pedig csak magamat szeretem. – Ez mind

egy-egy erős szál, ami a földhöz köt. És csodálkozom, hogy nem tudok fölemelkedni, nem tudok erősödni a jóban! Uram, emelj föl! Olyan erős akarok lenni, aki tud önmagával szembeszállni, aki tudja mondani, hogy nem, ha valami rossz, ha valami árt.

Van egy félelmetes közmondás: Aki csak félig Istené, az egészen az ördögé. Az ember megdöbben, pedig nyilván – mint minden közmondás – ez is igazságot rejt. Az Úristennek félmagamat nem lehet odaadni. Vagy odaadom magam egészen, vagy semmit. Darabokat Ő nem kér.

Egy fiatalember egyszer elvitte a barátját lelkigyakorlatra. Amikor egy alkalommal be akart menni a lelkigyakorlat vezetőjéhez, nagy patáliát hallott, odabent keményen vitáztak. Sétált egy félórát, visszament, de a vitázás még mindig tartott. Gondolta, megmenti az atyát, azért benyitott. – Kis türelmet, hamarosan befejezzük – szólt az atya. Nemsokára a barátját látta kijönni az atyától. – Mi a baj? Olyan hangosan vitakoztatok. – Mire a másik: Ha mindazt meg akarnám csinálni, amit ez mondott nekem, akkor az egész életemet tökéletesen fel kellene fordítanom. Ez lehetetlenség! – mondta és továbbállt.

Mi volt ez? Egyszerűen csak annyi, hogy nem tudjuk egészen odaadni magunkat az Úristennek. Ez az egyetlen nehézség, de ez az egyetlen *tennivaló* is a lelki életben!

Mert nem ott van a baj, hogy nem végezzük el ezt vagy azt az imádságot. Ó, végzünk mi nagyon sokat és végeznénk még többet is, csak a szívünket ne kelljen az Úristennek adni, mert mi marad nekünk, ha mindent Neki adunk? Ezt a gyengeséget kellene átlépnünk. Ha megtenném, nem lennék gyenge, tudnék áldozatot hozni. Erőtlen a lelkem, örömtelen, tartalmatlan az életem. Milyen boldoggá válna, ha mindezt meg tudnám érteni. Csak egy mozdulat kellene, és éppen ezt nem teszem meg.

Suscitans a terra inopem... Uram, emeld föl a gyengét, mert nem tud magától fölemelkedni!

Nem akarok csak félig Istené lenni, mert akkor végem van. Egészen Istené akarok lenni. De – feleli az ember és olyan sokszor feleltük már mi is – akkor szentnek kellene lennem, és ez mégiscsak borzasztó. Igen, mert a szent úgy él a köztudatban, mint valaki, aki nem eszik heteken át, ostromozza magát, a szemét mindig lesüti, aki nem örülhet annak, ha az étel finom... Ez bizony ijesztő dolog, és félünk a szentségtől. – Ez hát a szent?

Szeretném másutt kezdeni. Igen, szentnek kell lennünk, de ez nem így kezdődik, hanem úgy, hogy csodálatos biztonságban érzem magam, úgy állok a lábamon, hogy semmi meg nem ingat. Úgy folytatódik, hogy olyan boldog vagyok, amilyen boldogságot senki más nem érez. Néha szinte elrepülök a földről, mintha szárnyam lenne. Nem cserélnék senkivel a világon. Érhet baj, szenvedés, mégis tudom, hogy hihetetlenül szerencsés az életem. És ez még csak a kezdet. – Úgy folytatódik, hogy az Úristen azt mondja: keresett olyan lelket, akinek elmondhatja, hogy mennyire szereti őt, akit nagyon magasra emelhet, akit boldoggá akar tenni. Olyant is keresett, akinek a fejére helyezhetné töviskoronáját, akinek egy kicsit odaadhatná a maga keresztjét. De amikor ezt mondja, úgy adja oda, hogy megkérdezi: adhatom-e? És ha ez a lélek szereti Őt, akkor nem húzódozik, nem nézi, hogy kereszt van ott, csak azt látja, hogy Krisztus keresztjét viheti. Ha valaki, akit szeretek, nagyon fáradt, támogatom, segítem őt. Nem nézem, hogy nehéz az a munka, csak azt látom, hogy azon segíthetek, akit szeretek. Erős leszek, pedig egyszerűen csak azt teszem, hogy nem magamat nézem, hanem a másikat, akit szeretek.

A lelki élet azért olyan nehéz, mert többnyire csak a sötét oldalait nézzük. Olyan lelkek vagyunk, mint néhány állatfajta, amely a föld alá bújik. Azt keressük, ami föld alatti, sötét, és nem vesszük észre a napsugarat.

A második gyengeség, hogy *félünk a szenvedéstől*. Ki ne érezné, hogy a szenvedés súlyos teher?! Ki hiszi el Krisztusnak, hogy boldogok, akik szomorkodnak, akik sírnak? Mi sem hisszük, hiába is mondjuk. Úgy érezzük – merjük csak őszintén bevallani –, hogy ez hazugság. Olyan valószínűtlenül, olyan hihetetlenül hangzik. Hogy mondjam az

édesanyának, aki meghalt gyermekét siratja, hogy boldog? Nem kigúnyolása ez fájdmának? A földi élet tele van gyöttrődéssel, szenvedéssel, és valaki még azt meri mondani, hogy boldog, aki mindezt átéli?! Menj csak be, Úrjézus egy szobába, ahol megtört szívű szülők egyetlen gyermeküket gyászolják és mondd: boldogok lakása ez?

Mit jelent hát az a mondat, hogy boldogok, akik sírnak, boldogok, akik szomorkodnak? Nem azt jelenti, hogy nagy-nagy öröm, ha sírhatnak! Nem a szenvedés a boldogító, az büntetés. Krisztus részére is büntetés volt, a mi bűneink büntetése. Nem azt jelenti, hogy irigylésre méltó, akit sok csapás ért. Nem azt jelenti, hogy boldog az az ember, akit az élet összetört. Egészen mást jelent! Azért boldog, mert abban a szenvedésben valami remény, valami csodálatos vigasz rejlik, amit az Úristen elrejtett a könnyek, a szenvedés mögé. Azt jelenti, hogyha én szenvedek, akkor az Úristennek „kötelessége” engem segítenie. Mondjuk ki nyugodtan – ahogy sokszor gondoljuk –, hogy ezt joggal elvárhatjuk. Ha szenvedünk, olyan az, mintha az Úristen kölcsönt venne fel tőlünk és aláírna egy váltót, amit később bevált. Minél többet szenvedünk, annál nagyobb a váltónk összege, annál többet kérhetünk Tőle. Ezért vagyunk boldogok. Próbáljuk jól megérteni a szenvedést. Van abban valami más is.

Hogy keresztény módon tudjunk szenvedni, ahhoz nem szükséges erőt mutatnunk. Nem szükséges, hogy könnytelenek legyünk, amikor nagy csapás ér bennünket. Krisztus maga is könnyezett, és nem palástolta, hogy szenved. Az Úristen előtt szabad fáradtnak, gyengének mutatkoznunk. Az összetört lélektől nem kívánja, hogy mutassa magát erősnek, a tehetetlentől, hogy álcázza magát hősnek. Nem kell mássá válnunk ahhoz, hogy az Úristen kedvét találja bennünk. Maradjunk azok, akik vagyunk. Mehetünk sírva Krisztushoz. A sírás nem gyengeség, tud erő is lenni, nem gyalázat, amely méltatlan az emberhez. Azért adta Isten a szenvedést, hogy adhasson mást is. A szenvedés mindig az élet legnehezebb problémája. Nehéz megérteni...

Emelj fel, Uram engem, szegény, küzdő embert, hogy megtaláljam életem értelmét. Érezzük meg, hogy amikor ezt kimondjuk, az Úristen szinte kényszeríti magát arra, hogy jutalmazzon bennünket, amikor szenvedést ad. – Gondoljunk arra, hogy Akit az Úristen a legjobban szeretett, Az szenvedett a legtöbbet, és akit Krisztus után a legjobban szeretett, az Krisztus után a legtöbbet szenvedett.

A harmadik emberi gyengeségről a zsoltáros így beszél: ***A magtalannak helyet ad a házban...***

Terméketlen a mi lelki életünk, Uram. Mit is érek én a Te szemedben? Van értéke az életnek? Nem hanyatlottam, nem estem vissza? Tele vagyok aggodalommal és újra csak azt kutatom: hol is állok a lelki életben? Tudom, hogy ez nem helyes. Nem az a fontos, hogy éppen most hol állok. Tolakszunk, törtetünk még a szentség felé vezető úton is. Pedig a gazda módjára kellene viselkednünk, aki elveti a magot, aztán hazamegy és otthon csendesen tesz-vesz, mintha nem is vetett volna. Pedig ott van a föld mélyén a millió és millió kis mag, és ezektől várja egész családja boldogulását.

Nem vesszük észre, hogy a lelki élet is ilyen? Az Úristen elveti a lélekbe a magot. A földből kibújik a kis növény, lassan fejlődik, kalászt érlel, majd termést hoz... A lelki életben is így van. Mit segít a gazda, hogy a búza kicsírázzon, fejlődjön és termést hozzon? Isten adja az éltető napsugarat, a csendes esőket...

Hát akkor én miért akarok mindjárt termést látni?! Engedjük, hogy az Úristen dolgozzon a lelkünkben. Amit ma terméketlenségnek érzünk, nem más az, mint hogy magunk akarunk mindent csinálni. Bízunk rá magunkat az Úristenre! „Az egyetlen és a legtöbb, amit tehetek, hogy elfogadom a kegyelmet.” (Szent Bernát)

Csak tudnánk ennyire bízni! Mi azt hisszük, hogy szorgalommal felépíthetjük az életszentséget, pedig nem építhetjük fel! Azt hisszük, ha sokat dolgozunk, akkor szentté válunk. Lehetünk így is szentek, de nem azért, mert sokat dolgoztunk, hanem azért, mert az

Úristen szentté tesz minket, ha engedjük Őt dolgozni. Lassan megértem, hogy a lelki élet nem annyira kezdés, mint inkább örökös válasz. Elfogadnunk kell és megköszönnünk. Megértem, hogy a lelki élet nem az, hogy gyötrődöm. Ha nem tudok haladni az életszentség útján, csak azért van így, mert nem akarom kinyitni a lelkemet, nem engedem, hogy az Úristen dolgozzon bennem.

Istenem, adj erőt, nyúlj bele a lelkembe, láss hozzá a Te munkádhoz. 1-2-5-10 év vagy akár egy fél élet munkájából látjuk már, hogy magunk semmire sem megyünk. Próbáljuk meg újra, az Úristennek biztosan sikerül, de akkor adjuk át magunkat egészen Neki!

Uram, tehetetlen vagyok, vezess most engem Te. Kinyitom a lelkemet. Szeretni akarlak Téged, emelj fel, Uram! Nyomorult ember vagyok, nem tudok a szenvedésből és a terméketlen életből kiemelkedni. Emelj fel, Uram, hogy mindig a *kezedben* pihenjen az életem!

Istenben rejtőzködünk

A gondviselés

A lélek elimádkozta a zsoltárokat, végigjárta a maga útjait, mint amikor valaki boldog csendben végigjárja kicsiny kertjét, rátekint az útra, a virágokra, egy-egy fára; szeretettel, melegen néz mindegyikre. Így tettünk mi is. Könyörögtünk, kértünk, hálát adtunk. Belenéztünk életünk örömeibe, szenvedéseibe, bánatába, boldogságába; mindabba, ami az emberi élet. És most, amikor már mindent megnéztünk az életünkben, talán szeretnénk elvonulni valahova és csendben lenni. Még jobban belesimulunk *az Úristen kezébe* és ott pihenünk, ott szeretjük Őt. Húzódjunk meg ebben a csendben, ebben a biztos, meleg kézben, és kérjük, hogy ott maradhassunk mindig.

Találhatok-e jobb pihenőt, mint Isten szeretetét, ahol békés, csendes, nyugodt minden?! – Kevés olyan hely van a világon, amire azt mondhatjuk, hogy jó ott lenni. Ott az anyai és az apai szeretet melege besugározza lelkemet, és úgy behúzódok Isten tenyerébe, mint egy kicsiny madár. Oda nem hatol be semmi zavaró, semmi bántó. Ha el is jutna odáig, ha akarna is bántani valami, Isten kezében a lelkem sokkal erősebb, semhogy meg tudná zavarni bármi. Még a főváros zaját sem hallom, csend van ott is, ahol mellettem kiabálnak. Hiszen a csend nem az, hogy nem beszélnek. A csend az, hogy én az Úristené vagyok.

De mennyi mindent kellene elhagynom, hogy ezt így meg tudjam találni. Mennyi mindenről kellene lemondani, hogy ezt a csendet igazán megérezzük. Belső világunk túlságosan tele van fölösleges holmikkal. Talán mostani elmélkedéseink alatt kiraktunk egy-két lomot a lelkünkől, és meg tudtuk valósítani, hogy nem törődünk ezer mindenfélével. Ne tömjük tele a lelkünket ezernyi hiábavaló gonddal. Eggyel töltsük meg: istenkereséssel. De ne felejtjük el, hogy aki a lélek békéjét keresi – mint Loyolai Szent Ignác mondja –, nem találja meg mindaddig, amíg a békétlenség oka saját magában van. Mert a békétlenség oka: a sok megbántás, szeretetlenség nem kívül van, bármit mondunk is. Az én nyugtalanságomnak nem az az oka, hogy más keményen szólt hozzám, hogy valami nem sikerült. Magam vagyok az oka, hogy békétlen, szeretetlen a lelkem, hogy nem találok örömet. Tudja ezt mindenki, csak nem meri kimondani.

Nem kell sokat tevékenykednünk, egyszerűen álljunk Isten mellé és halkán imádkozzunk. Azt kell adnunk, amink van. – Haydntól egyszer megkérdezte valaki, hogy hogyan lehet ilyen vidám vallásos muzsikát írni. A mester válasza ez volt: Azt adom, amim van. Amikor Istenre gondolok, nem tudok mást tenni, mint hangjegyeket írni. Árad belőlem, mint egy patak vize. Isten nekem vidám szívet adott, meg fogja bocsátani, hogy vidám hangokat írok.

Amikor Istenre nézünk, nem kell arra gondolnunk, hogy mit mondjunk, hogyan mondjunk, hogyan csináljunk valamit. Csak írjuk életünk hangjegyeit. Minden ember a maga életét komponálja, és Valaki egyszer majd lejátszsa nekünk, ha meghalunk. Lesz benne természetesen sok oda nem illő hang, hamis akkord. De talán lesz azért benne szépség is, sok olyan, ami örömet okoz. Lehet, hogy a sok hamisnak látszó kis dallam összeáll valami égbe szálló dallammá. Talán vidám dal lesz belőle, talán egy szépséges oratórium vagy egy zsoltár, talán egy gregorián dallam. – Vajon milyen lesz az én énekem? Úgy gondolom, hogy most, amikor elmélkedünk, azt mondja a lelkünk: megbújok Isten kezében, *jó ez nekem*, miért hagynám el? Ezentúl is így lesz mindig... Eszembe jut egy régi történet végén olvasott mondat: Ami voltam valamikor, amit meg tudtam csinálni egyszer, azt meg tudom valósítani máskor is. Gondoljunk erre, ha valami nehéz a lelki életben.

Beethoven IX. szimfóniája végén diadalmasan zeng a nagy örömhimnusz. Az emberi életre utal. Kell, hogy a mi életünk is örömhimnuszba torkolljon, mert ha nem, akkor más

lesz ott, de akkor örökre vége is lesz az életnek. Ne hagyjuk 60-80 éves korunkra az örömet! Most kell elkezdenünk azzal, hogy meghúzódnunk, elpihenünk az *Isten kezében*. – Csodálatos szépségben fog ragyogni az életünk, amelyet Isten gondoz, Isten simogat...

Meg kell értenünk Isten sok szép gondolatát; rólunk való gondolatait is...

Az Úristen valahol Keleten megragyogtat egy csillagot. Sok csillag fénylik az égen, de Ő egy csillagot ragyogtatott fel. Azért ragyogott az a csillag, hogy a három király meglássa és útra keljen. Három ember miatt egy csillagot az égre?!

Az Úristen valamikor úgy irányította a dolgokat, hogy amikor Jézus 5000 embernek prédikált, a tömegbe vezetett egy fiút, akinek volt néhány kenyere és hala. Nem véletlenül vetődött oda! Amikor megéhezett a tömeg, megszólalt András apostol: „Van itt egy fiú, akinek van öt árpakenyere és két hala...” És az Úr jóllakatta a tömeget. – Sokszor azt hisszük, hogy amikor tanulunk, dolgozunk, olvasunk, veszekszünk, vagy éppen nehézség, zűrzavar szakad a lelkünkre, életünk értelmetlen, érthetetlen kuszaság. Pedig minden dologban meg kell látnunk, hogy az Úristen nem véletlenül vezeti úgy az életünket, ahogy vezeti. Amikor céltalanul botorkálunk életünk sivatagában, elénk áll valaki hallal és kenyérral, hogy ne essünk össze az éhségtől. Csodálatos fényben ragyog az életem, ha így látok mindent. *Semmi sem véletlen, ami velünk történik!*

Ha vendéget várunk, mindent gondosan elrendezünk: a szőnyeget eligazítjuk, az asztalterítőt nem lehet ránc. – Isten talán nem szerette a Fiát annyira, mint mi a vendégünket? Ő is elrendezett mindent a maga módján. Fát ültetett az erdőbe, napsugarat küldött rá, öntözte, hogy valamikor kereszt lehessen Fia vállán. Már a hegy gyomrában törődött azzal a vassal is, amelyből a szegeket és a szívét átdöfő lándzsát kovácsolták. – Amikor Krisztus a földön járt, akkor a Mindenható járt itt, Aki a földet és a csillagokat tartja. Ő járt itt, és a szívét átdöfte egy lándzsa. Isten mindezt előre elkészítette. Csodálatos fényben ragyogsz te is, lelkem, amelyben Isten mindent éppen így rendezett el!

Vannak hittételek, amelyekre alig gondolunk. Ilyen a *gondviselés*. Minden, ami történik, Isten kezéből jön! Ami a legkegyetlenebb, az is és a legédesebb is. Így van, ebből ne vegyünk el egy szót sem!

Hídon megyünk át. Vegyük észre, hogy annak a hídnak minden deszkája Isten kezében valami; azért rakta úgy, hogy át tudjunk menni rajta egy másik életbe. Ez a gondviselés.

Krisztus, Aki ács fia voltál és megtanultál összeilleszteni gerendákat, összeácsolni fadarabokat, ácsold össze az én életemet is. Különféle fadarabok vannak ott, nem tudom mi lesz belőlük. Kereszt vagy palota? Bútordarab vagy trónus? Te tudod, Uram. Te illeszd egybe, hogy legyen belőle valami nagyon szép, amit Te elgondoltál!

Istenben élünk

*Magnificat anima mea Dominum
(Lelkem magasztalja az Urat!)*

Úgy kezdtük elmélkedéseinket, hogy belemélyedtünk a nagy csendbe, amely ráborul a zsolozsmát imádkozni kezdőkre. Ez a csend lassan kibomlott, kinyílt, és megszólalt benne a mi életünk. Az elmélkedésekben kerestük az Istent, végül igyekeztünk egy kicsit elvonulni, megpihenni Istenben. – Istenben rejtőzés, Istennel és *Istenben élés*: ez a legfölségesebb, felmagasztosított emberélet, és ezt a Szent Szűz élte élénk a legtökéletesebben. Minden vesperás vége felé felhangzik az ő csodálatos, ujjongó hálaéneke:

Magnificat anima mea Dominum... Lelkem magasztalja az Urat...

A Szent Szűz olyan diadalmasan mondja ezt, mintha hegytetőn állna és két karját kitérve hirdetné a mindenségnek, hogy mindenki folytathassa, minden föld átvegye háladalát. Mintha kiáltana a csillagoknak: ti kénytelenek vagytok az Istent dicsérni, nem tudtok mást tenni. Én tudnék, hiszen az isteni *szabadság* földre helyezett csillaga vagyok... Isten nem kényszerít, de várja, hogy ez a kicsiny csillag vajon visszatalál-e Hozzá... hogy ez a kicsiny csillag rátalál-e az örök fényre?

Fénysugár, szikra, kis csillag vagyok én is, amely Istenből pattant ki. Most visszamegyek Hozzá... Magnificat... Szabadon, örömmel viszem Hozzá szabadságomat, boldogságomat, bánatomat... mindenemet. *Isten diadala az, hogy a szabad akaratú lélek Hozzá vándorol.* Nagyobb dolog egy lélek visszatérése Istenhez, mint a liturgia minden szépsége, minden gazdagsága! Sokkal nagyobb!

És itt van a Magnificat nagysága! Elöl, 2000 év távolságában énekel valaki és utánaéneklnek sokan. Vonul előttem a keresztény világ: az apostolok, akik talán maguk is kimondták már: Magnificat; a vértanúk: Szent Ágnes, Cecília, Ágota, mind egy-egy hang a sorban; a nagy egyházatyák: Szent Jeromos, Szent Ágoston, Szent Gergely, Szent Leó. Mintha ennek a földnek az atlaszai lennének, úgy állnak egymás mellett, és mindegyik zengi: Magnificat... VII. Gergely pápa, Szent Bernát, Szent Ferenc, Aquinói Szent Tamás, Szent Domonkos beállnak a sorba és ezrek, tízezrek, százezrek követik őket és mind ezt éneklnek: Magnificat... Hogy én is kimondhassam, ott kell maradnom, ahol most vagyok: az Úristen kezében. Olyan őszintén, melegen hangzik, mint amikor egy kismadár a fészke biztonságában elkezd csipogni; így mondja az emberlélek is, amikor Isten kezében elkezd énekelni:

*Lelkem magasztalja az Urat,
és szívem ujjong megváltó Istenemben,
mert rátekintett alázatos szolgálójára.
Lám, mostantól fogva boldognak hirdet
minden nemzedék,
mert nagyot tett velem a Hatalmas és Szent az ő neve.
Irgalma nemzedékről nemzedékre
az istenfélőkkel marad.
Karja bizonyoságot tett hatalmáról:
szétszórta a szívükben gögösöket,
letaszította trónjukról a hatalmasokat,
az alázatosokat pedig fölemelte.
Az éhezőket jóllakatta, de a gazdagokat
üres kézzel küldte el.*

*Gondjába vette gyermekét, Izraelt,
megemlékezve irgalmáról,
amelyet atyáinknak, Ábrahámnak
és utódainak örökre megígért.*

A lélek ünnepel: mosolyog, és szinte a levegőbe emelkedve ujjong, egész lényét öröm tölti be. Hogy megértsem, milyen ez az öröm, ránézek az ujjongó Szent Szűzre... Szinte szállna fel a magasba, az egekbe, messze ki a világból. A lélek is ezt szeretné tenni... Mi azért nem tudunk fölemelkedni, mert az életet nehezzé tevő ólomsúlyú teher, a bűn lenyomja a szívünket. De amikor tiszta a szívünk, mi is tudunk szárnyalni Isten felé. – A Szent Szűz úgy tudott ujjongani, ahogy senki más nem tud, mert egészen szeplőtelen volt, mert Istenben élt, mert benne volt az Úr.

Quia respexit humilitatem ancillae suae... mert rátekintett alázatos szolgálójára...

Nemcsak nem nézett el fölöttem, mint annyi meg annyi ember, hanem rám tekintett. Azért nézett rám, mert kicsi, mert alázatos, mert gyarló, mert bűnös vagyok. – Mi azért szoktunk mást kedvelni, mert jó, mert kedves, mert hasonlít hozzánk. Mennyire más az Isten, aki szeret engem, pedig semmiképpen sem vagyok Hozzá hasonló. Szereti bennem a gyarlóságot. Igyekezünk ezt jól megérteni: nem a szentséget szereti bennünk az Isten, nem a jóságot; annak örülni tud, de nem az az ok, amiért szeret minket, hanem a saját jósága. Nem az igazság miatt, nem a szívünk szépsége miatt jön hozzánk, hanem azért, mert kicsinyek vagyunk. Esendő, törekeny mivoltunk miatt jön hozzánk... mert szeret.

Tovább zeng a hálaének:

...fecit mihi magna qui potens est... nagyot tett velem a Hatalmas... A Szent Szűz végignézi az életét, és mintha mindenütt drágagyöngy csillogna. Végigjárja a poros utcákat, a kicsi házat... minden lépése nyomán csillog az Isten kegyelme. Minden egy-egy drágakövel kirakott lépcsőfok az Úristen felé. Amikor a lelkébe tekint, behunyja a szemét, mert ott vakító fényességben tündöklük az Isten kegyelme.

Belenézek a saját életembe... mennyi kegyelem. Isten itt is, ott is kincset, kegyelmet rejtett el. Ő vezetett ide is, oda is, Ő engedte, hogy megleckéztessen az élet, amikor könnyen vettem kötelességemet, amikor játszottam a legnagyobb kegyelmekkel, mint a gyermek az üveggolyóval. Végignézem mindennapos életemet, a sok apró körülményt, amelyek az életem mozzanatai, és mindenütt felcsillan a kegyelem. Lássuk végre meg! Ha a Szent Szűz szemével nézek, olyan ragyogó lesz minden.

Esurientes implevit bonis... Az éhezőket jóllakatta... Emberi életünk mozgatója az éhség. Az hajt minden munkára, hogy legyen betevő falatunk. Ez ég bennünk akkor, amikor szinte mindent oda tudunk adni, hogy vágyaink teljesüljenek. Ez hajt bennünket a könyvekhez, a társaságba, a templomba, az erényre, a bűnre... Éhes a gyomrunk, a fülünk, a nyelvünk, az értelmünk, de mindenekfölött éhes a lelkünk. Ki lakatja jól ezt az egész embert kínzó éhséget? A gyomor éhségét betölti a kenyér, a fül éhségét a hallás, a nyelv éhségét az, hogy beszélhetünk, az értelem éhségét, hogy megértünk valamit. A lélek éhségét pedig betölti az Isten. És egyedül csak Ő tudja igazán, maradandóan betölteni!

„Gyertek hozzám mindnyájan, akik elfáradtatok, s akik terhet hordoztok – én megkönnyítlek titeket.” (Mt 11,28)

Önmagát adja... Betölt engem, az éhes embert. Uram, ne engedd, hogy a szívem éhségét mással csillapítsam, mint Veled!

Elpihen a Magnificat, elénekeltük. Elpihen a lelkem is. Még hallok a zoltárokat: *Így szólt az Úr az én Uramhoz... Szívem mélyéből dicsőítem az Urat... Boldog ember, aki féli az Urat... Magasztaljátok az Úr nevét... Magnificat...*

A zsolozsma végén ezt mondjuk:

Fidelium animae per misericordiam Dei requiescant in pace... A hívek (és nemcsak a megholt hívek) *lelkei Isten irgalmából békességben nyugodjanak...* Békességben nyugodjék a mi lelkünk is Isten kezében. Az Atya békéjében, Aki megteremtette a csendet, a Fiú békéjében, Aki keresztfájáról csendet parancsol a világnak, a Szentlélek békéjében, Aki szeretete tüzével csendet teremt a zajongó emberszívekben.

Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto...

Dicsőség az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek...

Egyetlen meleg, szerető kéz most a jó Isten, és én belesimulok. Uram, a lelkem magasztal Téged, mert lenéztél rám, mert nagyá tetted az életemet, mert kegyelmed kincseit hintetted a szívembe. Nézd, Uram, hozok Neked kincseket én is... az én szívem, az én lelkem drágaköveit: hozom az én kincses, drága életemet.

A szerzőről

P. Dr. *Naszályi Emil O.Cist.* 1910-ben született. 18 éves korában lépett a ciszterci rendbe. Rómában az Angelicumon és a Gregoriana Egyetemen tanult hét évig. Ott szerezte meg a teológiai és filozófiai doktorátust és ott szentelték pappá.

1938-tól a zirci teológiai főiskolán az erkölcsstan és a gregorián ének tanára, noviciusmester, apátsági könyvtáros, az Aquinói Szent Tamás Társaság tagja, a Prohászka Társaság elnöke, a 40-es évek népi és szociális mozgalmainak vezető egyénisége, a Mária Kongregációk vezetője, később a Ward kollégium tanára.

1945-ben Endrédy Vendel zirci apát rábízta a ciszterci REGINA MUNDI női monostor alapítását és vezetését. Bakonyboldogasszony monostora az ősi fegyelem szerint akart élni a hazánkért való engesztelés gondolatával. P. Emil ezzel a Magyarországon 300 éve megszűnt ciszterci női monostorok életét újraindította.

A szerzetesrendek szétszórása után a nővérek titokban Érden folytatták szerzetesi életüket. Az Egyház szabadságának visszanyerése után ugyanitt építettek új monostort. Legfőbb feladatuknak az Isten dicséretét tekintik.

A Regina Mundi ciszterci női közösség P. Naszályi Emil ciszterci szerzetesben a rend alapítóját, lelki vezetőjét, széleskörű tanítómesterét tiszteli.